

MŪSŲ GIRIOS

Žurnalas apie miškus ir miškininkus

2025 / sausis

*Ieškodami balanso tarp ekologinės,
ekonominės ir socialinės veiklos sričių,
dirbame Lietuvos miškų labui*

*Miškas ir skaitmeninės technologijos:
ar dirbtinis intelektas pakeis miškininką?*

*Medienos produktų eksportas ir importas
per 2024 m. tris ketvirčius*

Permainų tikimybė vilkų medžioklėje

DIDELIAIS KIEKIAIS SUPERKAME BERŽO RĄSTUS

nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonais +370 340 60054, +370 687 51927, el.paštu info@likmere.lt

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- IŠKLAUSYSIME
- PAKONSULTUOSIME
- PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

4 Kronika

Aktualijos

6

V. KAUBRĖ.

Ieškodami balanso tarp ekologinės, ekonominės ir socialinės veiklos sričių, dirbame Lietuvos miškų labui

Miškininkystė

10

N. KUPŠTAITIS.

Miškas ir skaitmeninės technologijos: ar dirbtinis intelektas pakeis miškininką?

12

G. SURVILA,
I. VARNAGIRYTĖ-
KABAŠINSKIENĖ,
K. ARMOLAITIS,
M. MURAŠKIENĖ.

Miško želdinių augimo ypatumai po giliojo arimo apželdintuose žemės ūkio plotuose

Augalų ligos

16

B. GRIGALIŪNAITĖ,
A. STACKEVIČIUS.

Ar užteks eglių kitų metų šventėms?

Miško flora ir fauna

18

S. PALTANAVIČIUS.

Lietuvos invazinės rūšys. Svetimas, svetimžemis, invazinis. Kas jie yra?

Medienos pramonė

20

D. VIŽLENSKAS.

Medienos produktų eksportas ir importas per tris 2024 m. ketvirčius

Laisvalaikio kūryba

24

J. VITKAUSKAITĖ.
Žiurkių draugijoje

Atradimai

26

E. JANULEVIČIŪTĖ-
GUIMER.

Trys Karaliai ir jų dovanos vakar ir šiandien

Saugomos teritorijos

29

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos struktūros pakeitimai

30

Išėję negrįžti

Medžioklė

32

V. RIBIKAUSKAS.

Permainų tikimybė vilkų medžioklėje

Laisvą minutę

34

Kryžiažodis

Prašome Jūsų skirti

1,2 proc. sumokėto GPM žurnalui „Mūsų girios“.

(Paramos gavėjas - VšĮ „Mūsų girios“,
įmonės kodas - 125302897)

Prašymą VMI galite pateikti

iki 2025 m. gegužės 1 d. tik elektroniniu būdu
prisijungiant prie VMI Elektroninio deklaravimo sistemos.

LITUOVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058

2025 m. sausis, Nr. 1 (921)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius

Mob. tel. +370 687 10616

El. paštas: info@musu-girios.lt

rimondas@musu-girios.lt

rimondas.vasiliaskas@gmail.com

www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliaskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas: rimondas@musu-girios.lt,

rimondas.vasiliaskas@gmail.com

Spausdino UAB „Standart Impresa“

S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 02189 Vilnius

www.standart.lt

Tiražas 500 egz.

Kaina 5 Eur

Kaina su nuolaida 3,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliaskas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų

dalį perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

KRONIKA

Sausio 3 d. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba paskelbė, jog išleido septintąjį leidinį iš ciklo „Gamtos ir kultūros vertybės saugomose teritorijose“. Naujausias leidinys skirtas valstybinių parkų ir rezervatų išskirtinei vertei pristatyti.

Leidinyje galima sužinoti, kokios yra pagrindinės nacionalinių, regioninių parkų, rezervatų vertybės, kodėl buvo vienoje ar kitoje vietoje steigiamos saugomos teritorijos. Akcentuojama kraštovaizdžio ypatybės, gyvoji ir negyvoji gamta, kultūros paveldas, išskirtiniai reiškiniai ir tradicijos.

VSTT direktorė dr. A. Jasiničiūtė leidinio pradžioje atkreipia dėmesį, kad valstybiniai parkai ir rezervatai yra ne tik kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros paveldo saugyklos, bet ir vietos, kur per šimtmečius susipynė gamta, istorija ir kultūra. Leidinyje kviečiama pažinti unikalias vertybes, reprezentuojančias saugomas teritorijas net tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje.

Sausio 9 d. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos renginyje „Kaip organizuoti socialinę-pilietinę veiklą?“ Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba pristatė galimas veiklas moksleiviams nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose.

Vytauto Didžiojo universitete buvo kalbama, kaip veiksmingai įtraukti mokinius į prasmingą veiklą, stiprinančią jų pilietiškumą, socialinę atsakomybę bei aktyvumą visuomenėje.

VSTT atvykusiems moksleiviams ir mokytojams pasakojo apie saugomų teritorijų sistemą, gamtos mokyklas, vykdomas gamtos saugines talkas, kur mokiniai gali atlikti socialinę-pilietinę veiklą ir kartu įgyti naujų patirčių, įgūdžių, gebėjimų, kurie svarbūs mokiniams asmeniškai bei teikia pridėtinės vertės visuomenei.

Sausio 13 d. nuotoliniu būdu vyko Lietuvos miškininkų sąjungos Valdybos posėdis, kurio metu tartasi dėl LMS suvažiavimo organizavimo, diskutuota apie AM pasirinktus LR Vyriausybės programos įgyvendinimo veiksmus.

Sausio 14 d. Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai Anykščių r., Zabelynės k. nustatė asmenį draudžiamu būdu (kilpa) sugavus tauriojo elnio jauniklį. Žala – 5101,12 euro, dar bus taikoma administracinė atsakomybė.

Aplinkosaugos pareigūnai, gavę medžiotojų pranešimą apie galimai neteisėtai sumedžiotą tauriojo elnio jauniklį, operatyviai nuvyko į įvykio vietą ir pradėjo tyrimą, kurio metu buvo nustatyta, kad draudžiamu būdu (kilpomis) medžiojo Zabelynės kaimo gyventojas. Aplinkosaugininkai

rado visus pažeidimo padarymo įkalčius, pilietis prisipažino, kad pastatė metalinio trosu kilpą, kuria sugavo tauriojo elnio jauniklį, jį išdorojo ir dalį skerdienos karučiu parsigabeno į namus. Kitą dalį paliko miškelyje, sumedžiojimo vietoje.

Sausio 17 d. AAD paskelbė, kad atliktas tyrimas dėl neteisėtai pašalintų želdinių Smiltynėje, Klaipėdoje. Nustačius, kad medžiai buvo nukirsti neteisėtai, darbų organizatoriui bus taikoma administracinė atsakomybė, taip pat teks atlyginti 11390 eurų žalą aplinkai.

2024 m. lapkričio pabaigoje, gavus pranešimą apie galimai be leidimo šalinamus želdinius, pareigūnai atliko apžiūrą Smiltynės gatvėje, Klaipėdoje. Nustatyta, kad valstybiniame žemės sklype pašalinti trys saugotini medžiai (uosis, kaštonas, klevas), o šalia šio sklypo, nesuformuotame valstybinės žemės sklype, neturint teritorijos savininko sutikimo pašalintos 66 eglės, nepriskiriamos saugotiniams želdiniams.

Sausio 18 d. vyko pirmoji šių metų miškininkų senjorų klubo „Giriūnai“ sueiga. Jos metu diskutuota dėl žurnalo „Mūsų girios“ prenumeratos, Vyriausybės programos aplinkosaugos srityje įgyvendinimo plano, LMS suvažiavimo organizavimo ir kt. Pasveikinti sukaktuvininkai.

Sausio 21 d. Lietuvoje viešintis Europos Komisijos Aplinkos generalinio direktorato direktorės pavaduotojas Patrick Anthony Child susitiko su aplinkos ministru Povilu Poderskiu bei ministerijos politikos grupių atstovais.

Aplinkos generalinio direktorato direktorės pavaduotojas P. A. Child pristatė naujausias Europos Komisijos iniciatyvas. Artimiausiu metu planuojama paskelbti Europos konkurencingumo kompasą. Jis numatys priemones, kurios didins ES našumą, paprastins teisinį reguliavimą ir ataskaitų teikimą, užtikrins įperkamas energijos ir žaliavų kainas bei stiprins ES saugumą. Komposo tikslas – suderinti aplinkosaugos ir konkurencingumo siekius. Siekiama, kad aplinkosauga nebūtų kliūtis konkurencingumui, o taptų pagrindiniu ilgalaikės ekonominės sėkmės veiksniumi.

Bus paskelbtas komunikatas dėl Švarios pramonės, kuris susijęs su aplinkosaugos ir klimato tikslais. Iniciatyva turėtų paskatinti efektyvų išteklių naudojimą ir perėjimą prie žiedinės ekonomikos, mažinant ES priklausomybę nuo kritinių žaliavų.

Sausio 22 d. Aplinkos ministerija pateikė derinimui prekybos valstybiniuose miškuose pa-

gaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis tvarkos pakeitimus. Pakeitimais siekiama įtvirtinti atvirų aukcionų principais paremtą medienos pardavimą ir supaprastinti aukcionų organizavimo tvarką.

Valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavinė mediena ir miško kirtimo liekanos parduodami per UAB *Baltpool* elektroninę medienos pardavimo sistemą vykdant aukcionus trumpalaikėms, pusmetinėms ir ilgalaikėms sutartims sudaryti.

Pusmetinėms ir ilgalaikėms sutartims sudaryti taikomas uždaro tipo aukcionų principas. Pagal jį pirkėjai pateikia pasiūlymus, o mediena parduodama didžiausią kainą pasiūliusiam pirkėjui. Tačiau tokiuose aukcionuose pirkėjai nemato vienas kito pasiūlymų ir negali didinti kainos. Dėl to smulkiems pirkėjams, kurie dažnai sunkiau prognozuoja tendencijų įtaką medienos kainoms, kyla rizika neįsigyti medienos dėl netinkamo kainos įvertinimo arba permokėti daugiau, nei rinkoje įprasta.

Aukcionai trumpalaikėms sutartims sudaryti pagal atvirų aukcionų principus vykdomi nuo 2024 m. liepos 1 d. Per 2024 m. II pusmetį išbandžius atvirų aukcionų vykdymą organizuojant aukcionus trumpalaikėms sutartims sudaryti ir įvertinus jų patirtį, dabar teikiamas Vyriausybės nutarimo projektas, kuriuo siūloma nuostatas dėl atvirų aukcionų vykdymo perkelti ir aukcionams pusmetinėms bei ilgalaikėms sutartims sudaryti.

Priėmus nutarimo projektą, pirkėjams bus sudarytos galimybės efektyviau konkuruoti perkant valstybiniuose miškuose pagamintą žaliavinę medieną ir miško kirtimo liekanas. Pirkimo pasiūlymų pateikimo sąlygos taps lankstesnės, prekybos daly-

Lietuvos miškininkų sąjungos XX eilinis visuotinis suvažiavimas vyks 2025 m. vasario 16 d., 15 val. Girionyse, Lietuvos inžinerijos kolegijoje

viams sumažės dalyvavimo aukcionuose administracinė našta.

Sausio 22 d. Vilnius oficialiai tapo Europos žaliąja sostine 2025. Šis prestižinis titulas perimtas iš Valensijos. Vilnius ceremonijos metu patvirtino pasiryžimą tapti dar žalesniu, darnesniu ir inovatyvesniu miestu, įkvepiančiu Lietuvą ir visą Europą tvariems pokyčiams. Sostinėje taip pat praplėstas ir Žaliųjų miestų susitarimo tinklas (angl. *Green City Accord*), kurio nariai įsipareigoja siekti ambicingesnių aplinkosaugos tikslų. Vilnius šiam miestų tinklui priklauso nuo 2021-ųjų.

Sausio 23 d. metinėje Kauno krašto pramonininkų ir darbdavių asociacijos šventėje už nuopelnus miškininkystei ir profesionalumą, už pasišventimą ir ištikimybę profesijai, veiklos etiką ir visuomeninę veiklą Lietuvos inžinerijos kolegijos Aplinkos inžinerijos fakulteto dr. Albinui Tebėrai įteiktas Lietuvos pramonininkų konfederacijos „Profesijos riterių“ apdovanojimas už ypatingus nuopelnus profesinėje veikloje. Dr. A. Tebėros veikla svariai prisidėjo prie aukštojo mokslo ir studijų programų vystymo binarinėje šalies aukštojo mokslo sistemoje.

Sausio 27 d. Valstybinė miškų tarnyba išsiuntė antrą Lietuvos augalų sėklų siuntą į Norvegijai priklausančią Svalbardo salyną

saugoti čia esančioje pasaulinėje sėklų saugykloje „*Global Seed Vault*“. Čia, amžino įšalo žemėje Lietuvos augalų sėklų pavyzdžiai bus saugomi neribotą laiką.

Saugoti perduota 80 sėklų pavyzdžių. Tai – vertingiausios miško medžių, žemės ūkio augalų lietuviškos veislės ir formos, selekcinės linijos ir mutantai, kolekciniai pavyzdžiai. Tarp jų – miško medžių – paprastosios pušies, karpotojo beržo, žemės ūkio augalų – sėjamojo žirnio, paprastojo kviečio, paprastojo miežio, sėjamosios avizos, retųjų vaistinių ir aromatinių augalų – vaistinio kietagrūdžio, kampuotojo česnako, pievinio šalavijo, melsvojo gencijono, didžiojo debesylo, trispalvės našlaitės, tikrosios levandos, vaistinio isopo, žolinių ir pašarinių augalų – plokščiosios miglės, pievinio pašiaušelio, nendrinio eraičino, raudonojo eraičino bei paprastosios šunažolės sėklos.

Perduota po 500–1000 kiekvieno pavyzdžio sėklų. Reikalui esant, šias sėklas galima būtų iš saugyklos paimti ir augalų veisles atkurti. Šios sėklų augalų veislės pasižymi atsparumu grybinėms ligoms, ištverme žiemą, dideliu sėklų arba žaliosios masės produktyvumu ir kitomis savybėmis. Valstybinė miškų tarnyba yra sukaupusi atskirų Lietuvai svarbių augalų genetinių išteklių kolekciją. Siekiant užtikrinti jos saugumą ilguoju laikotarpiu, tam tikrą dalis šių pavyzdžių patikėta Svalbardo pasaulinei sėklų saugyklai.

Dar galima užsiprenumeruoti žurnalą „Mūsų girios“ 2025 metams!

- Internetu - www.musu-girios.lt (nuspaudžius skydelį *prenumerata*);
- El. paštu - info@musu-girios.lt, rimondas@musu-girios.lt;
- Telefonu - +370 687 10616; ▪ Visuose Lietuvos pašto skyriuose.

PRENUMERATOS KAINA:

1 mėn. – 5 Eur, metams – 60 Eur; su nuolaida: 1 mėn. – 3,50 Eur, metams – 42 Eur.

leškodami balanso tarp ekologinės, ekonominės ir socialinės veiklos sričių, dirbame Lietuvos miškų labui

Į žurnalo „Mūsų girios“ klausimus atsako VĮ Valstybinių miškų urėdijos generalinis direktorius Valdas Kaubė.

Gerb. Direktoriau, praėjusių metų spalio mėnesį aplinkos ministras S. Gentvilas antrai kadencijai Jus paskyrė VMU generaliniu direktoriumi, taip išreišdamas pasitikėjimą Jūsų veikla ir matydamas potencialą darbų tęstinumui. Kokius iškeltus uždavinius pavyko įgyvendinti per tuos penkis metus? Gal liko nebaigtų projektų, kuriuos teks vykdyti šią kadenciją?

Aš visada vertinu konkrečiais argumentais ir skaičiais paremtus rezultatus. Mums tikrai pavyko pasiekti daug gerų rezultatų. Atsinaujiname darbo priemones, technikos parką, nuosekliai didiname atlyginimus. Per pastaruosius penkerius metus Valstybinių miškų urėdija tapo ne tik viena didžiausių, bet ir pažangiausių valstybės valdomų įmonių Lietuvoje, atliekančių svarbų vaidmenį tiek miškų valdymo, tiek aplinkosaugos srityse. Keletą metų iš eilės esame tarp daugiausiai mokesčių sumokančių įmonių, VMU Verslo žinių skelbiamame „Lietuvos verslo lyderiai 500“ reitinge užėmė pirmą vietą, taip pat 2024 m. VMU pirmą kartą buvo įvertinta aukščiausiu Valdymo koordinavimo centro Gerosios valdysenos indekso rodikliu – A+ balu. Sunkaus darbo vaisiai leido užtikrinti tiek finansinę grąžą valstybei, tiek efektyvumą didinančių sprendimų diegimą, investicijas į modernizaciją, komandos stiprinimą bei nuolatinį tobulėjimą. Todėl džiaugiuosi, jog aplinkos ministras įvertino visos VMU komandos pasiektus rezultatus ir suteikė galimybę tęsti pradėtus darbus. Aš manau, kad labai svarbu stabilumas ir tęstinumas, todėl ir toliau tęsime pradėtus darbus, daug dėmesio skirdami strateginėms veiklos kryptims – aukštos darbo kultūros organizacijos kūrimui ir puoselėjimui, miško ekosistemų tvarumo didinimui, veiklos tvarumui bei plėtrai, visuomenės švietimo ir pasitikėjimo didinimui bei efektyvesnei veiklai, procesų skaitmenizacijai. Nors ateityje laukia dar daugiau iššūkių, VMU komandos tikslas išlieka vienas – ieškant balanso tarp ekologinės, ekonominės ir socialinės veiklos sričių – dirbti Lietuvos miškų labui.

Kokie įmonės veiklos prioritetai, svarbiausi uždaviniai, investiciniai projektai numatyti šiais metais ir ateinančiam penkmečiui?

Meilė gamtai, dėmesys žmogui, išmintis, skaidrumas, atvirumas visuomenei – vertybės, kuriomis vadovaujamės visi – beveik 2500 VMU darbuotojų visoje Lietuvoje. Daug dėmesio skiriame strateginiams prioritetams. Siekiame savo veiklą vykdyti tvariai ir atsizvelgdami į įmonės specifiką bei sukurtas technologijas,

investuojame į pažangiausias darbo priemones, saugios darbo aplinkos sukūrimą, darbuotojų gerovę. Nauja kompiuterinė technika, informacinių technologijų sprendimai, nauja miškininkystės darbų bei medienos ruošos technika turi palengvinti mūsų darbinis procesus. Iš praktinių pusių ir ūkiškai vertiname visas naujoves, bandome rasti tvarų balansą. 2024 metais įsigyti 89 elektromobiliai sulaukia pačių geriausių kolegų įvertinimų, todėl elektromobilių parką plėsime. Investuojame į darbuotojų darbo sąlygų gerinimą – 2027 m. planuojame persikelti į pirmąjį Lietuvoje medinių konstrukcijų visuomeninį administracinį pastatą Vievyje, kuriame dirbs centrinės administracijos darbuotojai, rekonstruojame, remontuojame pastatus regionuose. Taip pat, siekdami savo veiklą vykdyti artimesnės gamtai miškininkystės principais, ieškome sprendimų medienos ruošoje mažinti dyzelino sunaudojimą, investuojame į hibridinę techniką. Iki 2030 m. pastatų eksploatacijai planuojame naudoti tik žaliąją energiją.

Kiti stambiausi vykdomi investiciniai projektai – vieningos miško gaisrų stebėjimo sistemos diegimas (23 mln. Eur), medelynų modernizavimas (28 mln. Eur: Nemenčinės ir Kretingos medelynų modernizavimas – 21,5 mln. Eur, Panevėžio medelynų modernizavimo IV etapas – 2,8 mln. Eur, sodmenų apdorojimo nuokėnų linijos diegimas – 2,7 mln. Eur ir kt.). Taip pat investuo-

jame į biokuro gamybą – 3,4 mln. Eur (skiedros smulkintuvai ir skiedrovežiai). Informacinių sistemų diegimui numatyta 15 mln. Eur (miškų valdymo informacinė ir finansinė apskaitos sistemos, medkirčių duomenų surinkimo sistema, kita IT programinė įranga). Taip pat kasmet investuosime į sunkiosios technikos parko atnaujinimą, prioritetą teikdami draugiškesnei gamtai technikai. 2025 m. tvirtinamame plane numatėme 13 mln. Eur medienos ruošos ir prekybos technikai (medkirtės, medvežės, medienvežės), 10,4 mln. Eur – miškininkystės, aplinkosaugos bei kelių priežiūros darbams naudojamai technikai ir jos įrangai.

Prašome informuoti apie VMU preliminarinius 2024 m. ekonominius rezultatus bei 2025 metų prognozes.

Kiekvienais metais, planuodami ateinančių metų rezultatus, analizuojame medienos rinkos tendencijas ir stengiamės prognozuoti būsimus ekonominius rezultatus. 2024 m. įmonės pajamos siekė 273 mln. Eur, o ikimokestinio pelno uždirbome 48,3 mln. Eur. Įmonė 2025 m. planuoja 281 mln. Eur pajamų ir 31,2 mln. Eur ikimokestinio pelno. Svarbiausia, kad mūsų verslo partneriai vykdytų prisiimtus sutartinius įsipareigojimus.

Kaip vykdoma VMU medelynų optimizavimo programa? Ar 2025 m. miškasodžiui bus pakankamai išauginta sodmenų valstybinių ir privačių miškų atkūrimui, naujų želdinių įveisimui?

Efektyvindami veiklos procesus, apjungėme visus medelynus į vieną struktūrinį vienetą – Medelynų padalinį, kurio svarbiausias uždavinys – užtikrinti efektyvią veiklą ir taikant vieningus procesus išauginti kokybiškus miško sodmenis. 2024 m. kovo mėnesį pradėjo veikti centralizuotas Medelynų padalinys, kuris koordinuoja visoje Lietuvos teritorijoje veikiančių medelynų veiklą. Esamuose medelynuose specialistų skaičius nepakito, o Medelynų padalinyje centralizuotos sodmenų išauginimo planavimo, medelių auginimo/priežiūros, sodmenų realizacijos veiklos.

Miško sodmenų pirkėjus raginame sudaryti išankstines sutartis medelių įsigijimui, planuojantiems ir sudarantiems sutartis iš anksto, nekyla jokių abejonių dėl pageidaujamų medžių ir krūmų rūšių įsigijimo reikiamu sezonu. Tačiau medelynams iššūkius kelia paskutinius trejus metus vykstantis greitas miško sodmenų poreikio pokytis tiek valstybiniuose, tiek ir privačiuose miškuose, todėl pirkėjai, sudarantys išankstines sutartis dėl jiems reikiamų sodmenų kiekio yra saugūs. Pirkėjams, „atsibudusiems“ miško atkūrimo sezono viduryje ar pabaigoje, gali būti, kad reikiamą kiekį galėsime pateikti tų pačių metų rudens ar net kitų metų pavasario sezono metu.

Kokioje stadijoje yra VMU centrinės administracijos būstinės statybos darbai buvusios moksleivių stovyklos vietoje Pylimo kaime šalia Vievio?

Visada siekėme, jog VMU turėtų biurą, kuris būtų ne tik konkreti darbo vieta darbuotojams, bet ir aplinka, kuri atspindėtų miškininko profesijos unikalumą. Todėl nuostabioje vietovėje planuojame sukurti erdvę tiek darbuotojams, tiek visuomenei, o biuro pastatas taps vienu pirmųjų naujosios medinės architektūros

pavyzdžių šalyje. Šiuo metu yra parengtas VMU centrinės administracijos būstinės ir lankytojų centro statybos darbų techninis darbo projektas. Vasario mėnesį tikimės gauti leidimą statybai ir skelbti statybos rangos darbų pirkimą. Pasirašyti statybos rangos sutartį ir pradėti statybos darbus tikimės jau šių metų birželio mėnesį.

Kaip žinia Aplinkos ministerija neskiria lėšų Jaunųjų miško bičiulių sambūrio veiklai finansuoti. Ar Valstybinių miškų urėdija šią organizaciją globoja ir remia savo lėšomis?

Mums svarbiausia – šviesti jaunąją kartą ir supažindinti ją su miškininko profesija. VMU atsakingai tęsia ir plėtoja Jaunųjų miško bičiulių veiklą, kadangi ji užima ypatingą vietą miškininkų širdyse ir suteikia stabilumą ne tik vaikams, bet ir jų mokytojams. Senas tradicijas puoselėjantis bendradarbiavimas modernėja mokinių ir mokytojų siūlymu. Miškininkai bent kartą per mėnesį organizuoja bendrus, bičiuliams skirtus edukacinius užsiėmimus. Vaikai ir mokytojai kviečiami prisijungti prie VMU sporto dienų, iniciatyvų ir renginių visuomenei. Jaunieji miško bičiuliai labai aktyvūs, nes metinius veiklų planus sudarome kartu, įsiklausome į jų poreikius. Turime jaunų kolegų, kurie užaugo būdami jaunaisiais miško bičiuliais ir profesiją pasirinko įkvėpti veiklą su miškininkais. Visos veiklos organizuojamos VMU lėšomis.

Siekdami populiarinti miškininko profesiją, skiriame daug dėmesio įvairioms švietėjiškoms veikloms. 2023 metais sėkmingai prasi-dėjęs projektas „Pamokos miške“ dabar apjungia net 17 savivaldybių, o tai yra daugiau kaip 1400 vaikų iš 37 mokyklų. Šiame projekte miškininkai dalyvauja ugdymo procese, integruojantis į formalųjį švietimą gamtos pažinimo pamokose. Ne tik vaikai, bet ir mokytojai turi galimybę susipažinti su kasdieniniu miškininko darbu.

Naujausias projektas, kuris vyks bendradarbiaujant su LINEŠA – pirmąkart organizuojama miškininkystės olimpiada „Mes – miškui, miškas – visiems“. 5-8 klasių moksleivius kviečiame pasitikrinti savo žinias šioje srityje, kuri apjungia ne vieną mokyklą mokomą dalyką (gamtos pažinimą, biologiją). Tai pirmoji profesijos, o ne dalyko olimpiada, todėl labai džiaugiamės galėdami ją organizuoti.

Neigiamą atgarsį tarp kai kurių miškininkų bendruomenės narių turėjo Įstatymų projektų nuostatos, numačiusios prielaidas VI Valstybinių miškų urėdijai pertvarkyti į akcinę bendrovę. Savo nuomonę pareiškė Lietuvos miškininkų sąjunga, kitos nevyriausybinės organizacijos, prieš pasisakė kai kurie Seimo nariai. Ši reforma atidėta nenurodant kuriam laikui. Naujosios Vyriausybės programoje apie reformą net neužsimenama. Jūsų nuomone, ar ne per anksti pertvarkyti esamą įmonės valdymo sistemą, kai dar pilnai nebaigta pirmoji reforma?

Noriu atkreipti dėmesį, kad vadovaujantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos Vyriausybės bei Lietuvos Respublikos Seimo sprendimais, buvo nutarta Lietuvoje veikiančias valstybės įmones pertvarkyti į akcines bendroves, taip užtikrinant įmonės valdymo sprendimų depolitizavimą, lankstumą ir greitį. Valstybės valdomų įmonių pertvarkos ir valdymo centralizavimo priemonių

plane nurodytas ir VĮ Valstybinių miškų urėdijos pertvarkymas į akcinę bendrovę. Tiek AM, tiek VMU uždavinys yra įgyvendinti Vyriausybės programą. Šiuo metu, programoje šis pokytis nėra numatytas, todėl VMU sėkmingai veikia VĮ statusu.

Aplinkos ministro 2022 m. lūkesčių laiške VMU konstatuota, kad įmonė, priimdama sprendimus dėl struktūrinių pertvarkų, turi stengtis išsaugoti darbo vietas regionuose, o ekonominiai tikslai neturi būti vienintelis kriterijus priimant sprendimus. Kaip šios laiško nuostatos derinasi su VMU 2023 metais pradėtu inicijuoti siekiu įgyvendinti įmonės pertvarką, mažinant regioninių padalinių skaičių ir didinant darbų krūvius paliekamiems dirbti specialistams? Kokia asmeniškai Jūsų vizija dėl įmonės struktūros?

Geroji valdysena paremta veiksmingumu, efektyvumu, gebėjimu prisitaikyti prie besikeičiančios rinkos sąlygų. Nuolat vertiname VMU procesus, veiklos ir finansinius rodiklius, siekdami užtikrinti tinkamas sąlygas darbuotojams, vertę visuomenei, grąžą valstybei ir aplinkosauginius išpareigojimus. Įvertinę, kokie skirtingi teritorijų dydžiai, užimamais miškų plotais, darbų apimtimis, darbuotojų skaičiais yra VMU regioniniai padaliniai. Turime būti socialiai atsakingi ir siekti, jog tų pačių pareigybių kolegos, turėtų panašius darbo krūvius. Pradėjome diskusijas dėl reikiamų pokyčių įmonės viduje ir šiuo metu siekiame, kiek įmanoma, suvienodinti regioninius padalinius. Į šį procesą įtraukėme visų regioninių padalinių atstovus, analizuojame ir siekiame vieningo supratimo, kokie rodikliai gali būti taikomi padalinių įvertinimui. Tuomet susitarsime ir priimsime sprendimus dėl kuo vienodesnio regioninių padalinių tinklo, užtikrinant vienodą veiklos kokybę ir efektyvumą

visoje organizacijoje. Šiuolaikiniame pasaulyje labai daug dinamikos. Nuolatiniai pokyčiai yra kasdienybės dalis. Kiekvienas mūsų esame reikalingas urėdijai, tiesiog turime tobulėti ir prisiderinti prie besikeičiančių aplinkybių.

Dabartinės Vyriausybės programos viename iš punktų rašoma: „Didinsime girininkijų skaičių, siekdami Miškų urėdijai patikėto valstybės turto efektyvaus naudojimo, kad jis būtų ne tik pelningas, bet ir užtikrintų socialinę, rekreacinę bei aplinkosauginę naudą.“ Kaip vertinate tokią nuostatą, kai VMU tik prieš kelis metus optimizavo girininkijų skaičių?

Įkūrus VMU ir atlikus veiklos pertvarkymą 2018 m., visuose regioniniuose padaliniuose buvo centralizuota medienos ruošą ir prekybą, dėl šios priežasties iš esmės pasikeitė girininkijose vykdomų darbų specifika ir apimtys. Iki girininkijų optimizavimo darbuotojų skaičius vienoje girininkijoje vidutiniškai buvo 2,5 specialisto etato, tai sudarė esmines darbo organizavimo problemas – darbo krūvio netolygumas, negalėjimas organizuoti priešgaisrinio budėjimo/būdravimo namuose, specialistų pavadavimo problema (tuo pačiu nepakankamai suteikiamos galimybės atostogauti), specialistų ugdymas/pakeičiamumo užtikrinimas. Todėl 2022-2023 m. buvo įgyvendinta VMU girininkijų pertvarka, kurios metu buvo įvertinti girininkijų miškininkams tenkantys darbo krūviai, parengta metodika nustatant darbo krūviui įtaką darancius veiklos rodiklius, pagal kuriuos nustatytos girininkijų veiklos apimtys visuose VMU regioniniuose padaliniuose. Šiuo metu vidutiniškai vienoje girininkijoje yra 3,73 specialisto etato, girininkų ir girininkijų specialistų kaitos rodiklis yra mažesnis už įmonės vidurkį.

VMU kolektyvo šventė

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje ir Aplinkos ministerijos keliamus uždavinius, esame pasirengę diskusijai dėl veiklos organizavimo pokyčių ir prioritetų.

Europos Komisija, naujoji mūsų šalies valdžia skelbia kovą su biurokratija. Perdėtų biurokratinių reikalavimų, sudėtingų tvarkų ir procesų problemą mažėjant VMU darbuotojų skaičiui savo suvažiavime iškėlė ir miškininkų profesinės sąjungos. Ar nesiruošiate, mažinant biurokratinius varžymus, inicijuoti kai kurių Aplinkos ministerijos, Valstybinės miškų tarnybos, kitų institucijų teisės aktų, reglamentuojančių įmonės veiklą, pakeitimus bei VMU vidaus tvarkų ir procedūrų peržiūrą bei jų supaprastinimą?

Nuolat siekiame, kad tiek vidiniai, tiek išoriniai teisės aktai, būtų pagalbiniškai mūsų darbuotojams, suteiktų aiškumą, kaip elgtis tam tikrose situacijose. Skatinu ir kviečiu visus darbuotojus, kurie mato, kaip konkrečiai teisės aktus reikėtų tobulinti, teikti siūlymus, kartu diskutuoti bei rasti geriausius sprendimus. Noriu, kad visi suprastume, jog kiekvienas mūsų esame VMU dalis ir turime prisidėti prie geriausių procesų sukūrimo.

Prabėgo septyni metai nuo VĮ Valstybinių miškų urėdijos įkūrimo. Kaip įmonėje puoselėjamos ne tik buvusios, bet ir naujai užgimusios tradicijos, kurios skatina formuoti teigiamą mikroklimatą, geresnę darbuotojų savijautą, tarpusavio pasitikėjimą ir supratimą, sklandesnį darbą?

Esame viena regioniškausių įmonių šalyje, tad siekiame, kad darbuotojai didžiuotųsi, jog jie dirba darnioje VMU komandoje. Skatiname nuolatinį darbuotojų tobulėjimą ir iniciatyvumą, gerbiame kiekvieno teises ir laisves bei visada siekiame ne tik pritraukti naujus, bet ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus. Tik pasitelkdami abipusės vertės kūrimo principus galime užtikrinti ilgalaikę partnerystę ir sėkmingą VMU ateitį. Nuolat stebime darbo užmokesčio situaciją rinkoje ir reaguodami į pokyčius nustatome VMU darbo užmokesčio dydį, taip užtikrindami konkurencingumą. Daug dėmesio skiriame ir žinių bei profesinių įgūdžių tobulinimui. Skatiname darbuotojus auginti ne tik profesines, bet ir bendrąsias kompetencijas, investuojame į turimų praktinių darbuotojų įgūdžių gerinimą.

Kiekviena nauja ar atgimusi tradicija turi idėjos autorių ir jis dažnu atveju – Kolega. Kiekvienam suteikiame galimybes dalyvauti įmonės renginiuose. Daugeliui pageidaujant, gegužės mėnesį organizuojame VMU orientavimosi sporto dieną, kurioje susirenka daugiau nei 300 šio sporto entuziastų. Prizines vietas laimėję kolegos turi galimybę dalyvauti Europos miškininkų orientavimosi čempionate. 2024 m. jis vyko Lenkijoje, kolegos parvežė net tris medalius. Praeitais metais pirmą kartą organizuota VMU tinklinio diena, kurioje nustebino ne tik komandų gausa, bet ir sirgalių aktyvumas. Darbuotojų apklausoje tinklinio diena nurungė net krepšinį, todėl šis renginys taps tradicija. Šaudymo turnyras, protmūšis, Miško vasaros renginys, kuriame dalyvauja daugiau nei 1500 darbuotojų bei daugelis kitų iniciatyvų vienija visą kolektyvą. Visų šių komandos formavimo renginių ir iniciatyvų svarbiausias tikslas – jaustis didelės komandos dalimi. Bendrystė ir vienigumas yra mūsų stiprybės. Man svarbus kiekvienas VMU darbuotojas.

Dėkojame už atsakymus.

VMU ragina išlikti budriems

VĮ Valstybinių miškų urėdija informuoja, jog Lietuvoje užfiksuotas naujas sukčiavimo mechanizmas, kurio metu sukčiai neteisėtai parduoda valstybinę medieną, apsimesdami jos savininkais. Šis mechanizmas apima klastotų dokumentų ir netikrų asmens duomenų naudojimą.

„Pastaruoju metu stebime vagysčių ir sukčiavimo atvejų augimą. Nepaisant to, Valstybinių miškų urėdijos darbuotojai intensyviai dirba, siekdami užtikrinti miškų apsaugą. Turime pakankamai miško apsaugos priemonių, todėl kiekvienas vagystės ar sukčiavimo atvejis bus kruopščiai ištirtas“, – sako Valstybinių miškų urėdijos Prevencijos ir rizikų valdymo skyriaus vadovas Vytautas Giržadas.

Šio skyriaus vadovas ragina išlikti budriems ir nepasiduoti vilionėms dėl žemų kainų ar neaiškių pardavėjų pasiūlymų – pirkėjai turėtų atidžiai tikrinti dokumentus, nepasitikėti istorijomis apie „pažįstamus girininkus“ ar „skubiai parduodamą pigią medieną“. VMU sandėliuose medieną parduoda tik oficialūs, uniformuoti darbuotojai. Jie sudaro ir pasirašo sutartis, pateikia savo pažymėjimus, atlieka matavimus bei patys dalyvauja medienos perdavime pirkėjui.

Kai VMU darbuotojai pastebi medienos trūkumus, išaiškėja, kad mediena buvo pavogta, VMU kreipiasi į Lietuvos policiją dėl medienos vagystės. Tuomet Lietuvos policija pradeda tyrimą ir dažniausiai mediena yra atrandama. Sukčiavimą padarę asmenys jau būna dingę, o privatus medienos pirkėjas – niekuo dėtas asmuo – tampa nukentėjusiu nuo sukčiavimo asmeniu. Be to, jis nebeturi nei pinigų, nei medienos ir iš pradžių pats tampa įtariamuoju dėl įvykdytos medienos vagystės iš VMU sandėlių. Kilus abejonų, VMU kviečia kreiptis į vietinius VMU regioninius padalinius, kurie suteiks visą reikiamą informaciją ir patars, kaip įsigyti medieną saugiai ir patikimai. Jei jau nukentėjote nuo sukčių, nedelsdami informuokite Lietuvos policiją.

Lietuvos valstybiniuose miškuose VMU ūkininkauja laikydamasi tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principų. Kasmet VMU parduoda apie 3,6 mln. ktm žaliavinės medienos, o gautas pajamas skiria miškų priežiūrai, miško kelių tiesimui ir kitoms Valstybinių miškų urėdijos veikloms pilnai padengti.

Norėdami įsigyti medienos, detalią informaciją apie kainas, kiekius, užsakymą ir atvežimą sužinosite kreipdamiesi į VMU regioninių padalinių specialistus.

Informaciją rasite VMU svetainėje: <https://vmu.lt/veikla/medienos-ruosa/mazmenine-prekyba/>

VMU inf.

Miškas ir skaitmeninės technologijos: ar dirbtinis intelektas pakeis miškininką?

Dr. NERIJUS KUPSTAITIS

Vytauto Didžiojo universitetas, projektas *Forest 4.0*

Konferencija-diskusija tokiu provokuojančiu pavadinimu jau netrukus (2025 m. vasario 6 d.) įvyks vienoje iš svarbiausių miškininkams vietų – Akademijoje, dabar jau Vytauto Didžiojo universitetui ir jo padaliniui Žemės ūkio akademijai priklausančiose III rūmų patalpose. Kompetencijų centro Forest 4.0 komanda kviečia visus aktyvius miškų sektoriaus dalyvius prisijungti prie šios diskusijos. Jei šį tekstą perskaitysite jau po renginio, taip pat ne bėda – skaitmenizacijos miškų sektoriuje tema išliks tarp svarbiausių dar ne vienerius metus.

Kompiuterį ar išmanųjį telefoną jau prisijaukinome, o kas toliau?

Šiandien kaip apie kažkokią egzotiką dar pakalbame apie arklių naudojimą miško darbuose, muziejuje galime pamatyti, kaip kažkada buvo kirviais kertamas ar dvitraukiais pjūklais pjaunamas miškas, o realybėje kiekvienas miškininkas „apsiginklavęs“ padidinto pravažumo automobiliu, išmaniuoju telefonu, kompiuteriu ir dar krūva kitokių šiuolaikinių prietaisų dirba savo kasdieninį darbą, nekalbant jau apie šiuolaikinę medienos ruošos ir transportavimo techniką ar automatizuotas linijas medienos pramonėje, šiuolaikiniuose medelynuose. Visa tai mes laikome savaime suprantamu dalyku. Na, bent jau tol, kol pradėdama kalbėti apie technologinio progreso sąlygojamą didesnę darbo efektyvumą ir tuo pačiu mažėjantį reikalingą darbuotojų skaičių.

Būtent sunkaus fizinio žmogaus darbo reikalaujantiems, bet kartu pakankamai paprastiems bei pasikartojantiems veiksams miške atlikti pirmiausia ir pradėjome naudoti techniką, mašinas, o jų valdymui – vis dažniau ir skaitmenines technologijas. Kadangi mediena kaip buvo, taip ir yra didžiausią tiesioginę ekonominę vertę turintis ir plačiausiai žmogaus naudojamas miško produktas, todėl nekeista, kad lig šiol bene daugiausia dėmesio yra skiriama specifinių medienos ruošos mašinų kartu su naujausiomis technologijomis kūrimui ir tobulinimui. Šiuolaikinė miško, o teisingiau medžių kirtimo mašina, vadinama medkirtė arba nelietuviškai *harvesteris* kartu su informacijos apie kertamą medieną

apdorojimo ir logistikos sistema – geras to pavyzdys. Žinoma, šiais laikais sukurta ir įvairiausių miško sodinimo mašinų, tik nebūtinai jos yra plačiai naudojamos.

Reikia pripažinti ir tai, kad būtent technologinis progresas miškų ūkyje, pirmiausia medienos ruošoje, prisidėjo prie didelio ploto plynaisiais kirtimais grįstų miškininkystės praktikų išplėtojimo ir jų įsigalėjimo net ir tokiuose miškuose, kur žvelgiant iš šiandienos perspektyvos tinkamesni būtų kitokie miškininkavimo būdai. Todėl visuomet svarbu suprasti ir kritiškai įsivertinti rizikas, nepamiršti ir pasimokyti iš to, kas buvo praeityje.

Nepaisant to, jei žiūrėsime į miškininko veiklą ne per medžių kirtimo ar sodinimo prizmę, o labiau kaip į įvairių miškininkystės sprendimų priėmėjo veiklą, inovatyvios technologijos dar pakankamai menkai naudojamos. Neskaiciuojame skaitliukais, o ir komunikuojame šiuolaikinėmis ryšio priemonėmis, bet dažniausiai tai nieko specifinio miškams, tiesiog įprastų universalių progreso įrankių naudojimas.

Būtent miškams ir veiklos juose organizavimui skirtų, modeliavimu skaitmeninėje erdvėje paremtų specifinių planavimo ar sprendimų paramos sistemų kūrimo ir panaudojimo slypi nemenkas potencialas skaitmenizacijos miškų sektoriuje proveržiui.

Atliepiant į klimato kaitos ir biologinės įvairovės iššūkius ir jų sąlygotą poreikį adaptyvioms miškininkystės priemonėms, taip pat matant didėjančią visuomenės poreikį įvairioms miško ekosisteminiams paslaugoms, pažangiomis skaitmeninėmis technologi-

jomis pagrįsti tiksliosios miškininkystės sprendimai ateityje tikėtina taps būtinais papildančiais ar pakeičiančiais šiandienines labiau šabloninės miškininkystės praktikas.

Pradžia – tinkama skaitmeninė informacija apie miškus

Norint inovatyvias skaitmenines technologijas plačiai ir efektyviai panaudoti informacijos apdorojimui, reikia daug ir tinkamos formos duomenų. Tačiau daug surinktų ir skaitmeninėmis technologijomis apdorotų duomenų apie miškus automatiškai dar nereikia kokybiškos ir tinkamai struktūruotos informacijos, kuri galėtų prasmingai pasitarnauti miškininkams ar kitiems su miškais dirbantiems žmonėms.

Tikslas aiškus – reikalinga aiški ir visa apimanti informacijos apie miškus sistema, kurioje visos grandys, pradedant duomenų surinkimu ir baigiant informacijos panaudojimu būtų nuo pat pradžios pritaikytos skaitmeniniam pasauliui taip, kad tos informacijos vartotojas įvairiuose lygmenyse galėtų būti tiek žmogus, tiek ir kompiuterinė programinė įranga, kuri padėtų žmogui įvairiose su miškais susijusiose veiklose. Sakydamas „programinė įranga“ turiu galvoje ne vien šiandien naudojamas miško apskaitos, veiklos miškuose planavimo ar stebėjimo kompiuterines programas, bet ir būsimas visiškai naujas dirbtiniu intelektu ar kitomis inovatyviomis technologijomis paremtas informacinės sistemos.

Šiuolaikinių inovatyvių technologijų naudojimas miškų apskaitoje ir stebėsenoje prasideda nuo pažangios lazerinio skenavi-

mo įrangos, hiperspektrinių kamerų, kosminių vaizdų ir kitų nuotolinio stebėjimo priemonių ir metodų panaudojimo duomenims gauti, taip pat jiems apdoroti bei interpretuoti skirtos tinkamos programinės įrangos sukūrimo ir naudojimo. Šios pažangiosios technologijos iš dalies jau išvirtinios ir naudojamos praktikoje kai kuriose kitose ES valstybėse, todėl tikėtina, kad netrukus ir mes Lietuvoje pasinaudosime šia gerąja patirtimi.

Dirbtinis intelektas – pagalba ar grėsmė miškų sektoriui?

Kai kalbame apie inovatyvias ir pažangias skaitmenines technologijas, dažniausiai minime ir dirbtinį intelektą. Pastarojo šiuo metu madingo žodžių junginio vartojimas ne visuomet atitinka prasmę, bet iš esmės kai kalbame apie dirbtinį intelektą, tai turime omenyje žmogaus intelektą imituoti galinčią mašiną ar skaitmeninį kodą, gebantį teisingai interpretuoti išorinius duomenis, mokytis iš jų ir panaudoti žinias taip, kad būtų įgyvendinti konkretūs uždaviniai. Pagal šį konceptą dirbtinis intelektas turėtų gebėti mokytis ir atlikti sudėtingas užduotis. Tam tikras specifines sudėtingas užduotis dirbtinio intelekto programos labai gerai atlieka jau ir dabar. Progre-

sas šioje srityje greitas, todėl natūraliai kyla klausimas, o koks gi bus išvystyto dirbtinio intelekto santykis su *žmogumi*? Jei jau susisiauriname temą iki miškų, tai tas *žmogus* matyt bus *miškininkas*.

Kadangi skaitmeninės brandos lygis miškų sektoriuje bendrai yra gana žemas, suprantama, kad ir dirbtinio intelekto naudojimas čia dar tik pradinėje stadijoje. Vis tik pravartu vadovautis posakiu „lenk medį kol jaunas“ ir iš anksto nusistatyti aiškias kryptis, kur link ir kokiais mastais vystysime dirbtinio intelekto ir kitas inovatyvias skaitmenines technologijas, kad subrendusios jos taptų rimtu pagalbininku miškininko ar kito su miškais dirbančio žmogaus kasdienėje veikloje.

Kompetencijų centro *Forest 4.0* kuriamas bendradarbiavimo tinklas, apjungiantis skirtingas miškų ir susijusių mokslų, miškų valdymo, praktinės miškininkystės, visuomenines ir kitas su miškais susijusias institucijas ir organizacijas kaip tik ir padės nusistatyti tas miškams ir miškų sektoriui skirtų skaitmeninių technologijų plėtros kryptis, o tekste minima projekto konferencija-diskusija yra vienas pirmųjų tam skirtų žingsnių.

Jei susidomėjote ir norite prisidėti prie skaitmenizacijos miškų sektoriuje ateities, kviečiame ne tik sudalyvauti konferencijoje,

bet ir iš anksto pasiruošti diskusijai – pagalvoti apie tai, kaip minėtos skaitmeninės technologijos galėtų konkrečiai padėti jūsų kasdieniame darbe. Net ir labiausiai netikėtos idėjos gali tapti gera pradžia rimtam darbui mūsų miškų ir juose dirbančių žmonių labui.

Jei minčių kils jau po konferencijos – parašykite nerijus.kupstaitis@vdu.lt arba info@forest40.eu.

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Mokslinis tyrimas bendrai finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis, projektas „FOREST 4.0 - Ekscelencijos centras tvariai miško bioekonomikai vystyti“ (Nr. 10-042-P-0002)

**Funded by
the European Union**

This research paper has received funding from Horizon Europe Framework Programme (HORIZON), call Teaming for Excellence (HORIZON-WIDERA-2022-ACCESS-01-two-stage) - Creation of the centre of excellence in smart forestry „Forest 4.0“ No. 101059985”

forest 4.0

**MIŠKAS IR SKAITMENIZACIJA
AR DIRBTINIS INTELEKTAS
PAKEIS MIŠKININKĄ?**

2025 m. vasario 6 d.
VDU ŽŪA III rūmai

Konferencija-diskusija skirta suburti už miškus atsakingus žmones bendram dialogui skaitmenizacijos perspektyvų miškų sektoriuje klausimais.

[Registracijos forma](#)

www.forest40.lt

Miško želdinių augimo ypatumai po giliojo arimo apželdintuose žemės ūkio plotuose

Dr. GEDIMINAS SURVILA, dr. IVETA VARNAGIRYTĖ-KABAŠINSKIENĖ,
dr. KĘSTUTIS ARMOLAITIS, dr. MILDA MURAŠKIENĖ

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras

Tyrimo temos aktualumas

Miškas įprastai želdinamas miško medžiais ir krūmais – sodinant sodmenis, išaugintus daigynuose, arba sėjant medžių sėklas, arba miškui augti tinkami sklypai paliekami savaiminiam želimui. Vienas iš galimų netradicinių dirvos paruošimo miško veisimui būdų yra **gilusis dirvos arimas**, kai dirva įdirbama giliau nei 30–45 cm, podirvio sluoksnius iškeliant į paviršių (Schneider ir kt., 2017). Nors šis žemės dirbimo metodas Baltijos šalyse nėra plačiai taikomas, jo taikymo praktikų randama Skandinavijos šalyse (Hansen ir kt., 2007; Nordborg ir Nilsson, 2003), Kinijoje (Hongguang ir kt., 2014), JAV (Zobeck ir Schillinger, 2010) ir kitose šalyse. Ankstesnių metų tyrimai rodo, kad giliojo arimo technologijos taikymas galėtų būti tinkamas ruošiant dirvą miško įveisimui žemės ūkiui nebenaudojamuose ar tam netinkamuose plotuose. Tam tikrais atvejais giliajam žemės dirbimo taikymui prieš apželdant mišku buvusias žemės ūkio naudmenas netgi yra teikiama pirmenybė, nes tai užtikrina geresnę piktžolių kontrolę, lyginant su kitais mechaniniais dirvos ruošimo būdais (Hansen et al., 2007). Gilusis dirvos arimas taip pat padeda sumažinti dirvos suslėgimą – dirva geriau aeruojama, pagerėja vandens infiltracija ir maistinių medžiagų įsisavinimas, o tai skatina gilesnį augalų išsiskynimą ir augimą. Nors giliojo arimo technologija gali būti taikoma skirtingomis klimatinėmis ir dirvožemio sąlygomis, nustatyta, kad dirvožemio ir augalijos atsakas į gilųjį arimą gali skirtis priklausomai nuo konkrečios vietovės sąlygų. Mechaninis dirvos arimas prieš miško įveisimą turėtų būti atliekamas laikantis tvaraus dirvožemio naudojimo reikalavimų, kad būtų sušvelnintas bet koks galimas neigiamas poveikis aplinkai ir apsaugota biologinė įvairovė. Yra nuomonių, kad gilusis dirvos arimas sutrikdo natūralias dirvožemio funkcijas ir su tuo susiję pokyčiai gali trukti mažiausiai 30 metų.

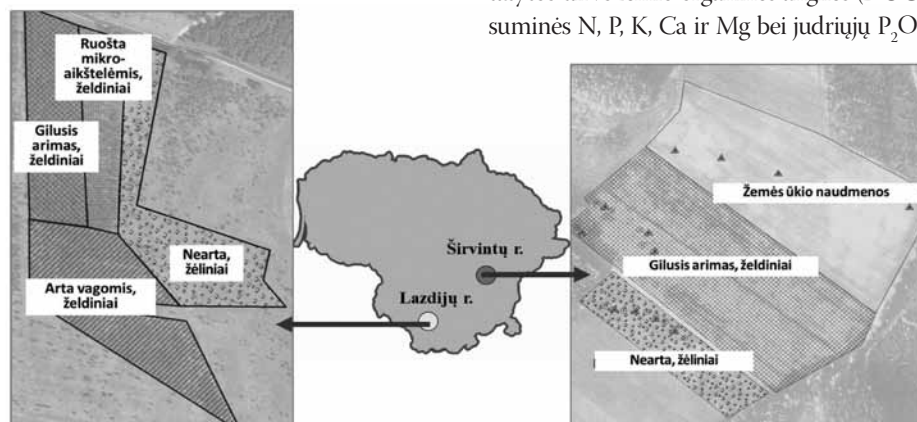
Nepaisant giliojo arimo teikiamų privalumų, nėra visiškai aišku, kaip po tokio arimo ilgai keičiasi dirvožemio fizikinės ir cheminės savybės miško želdiniuose ir kokią įtaką toks žemės dirbimas daro medyno augimui, būklei, antžeminės ir šaknų biomasės formavimuisi, ypač vėlesniuose miško vystymosi etapuose. Šių **tyrimų tikslas** buvo įvertinti po giliojo dirvos arimo žemės ūkio naudmenose įveistų paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) želdinių augimo ypatumus ir juos sąlygojančius veiksnius. Darbe buvo iškelta **tyrimo hipotezė**, kad gilusis dirvos arimas prieš įveisiant miško želdinius žymiai padidina dirvožemio organinės anglies ir maistinių medžiagų skaičių gilesniuose mineralinio dirvožemio horizontuose, o miško želdiniai pasižymi geresniu augimu.

Tyrimų metodika

Tyrimai atlikti dviejuose tyrimo objektuose – 10 metų ir 20 metų amžiaus paprastosios pušies želdiniuose Širvintų ir Lazdijų rajonuose (1 pav.). Pirmasis tyrimo objektas apėmė tokius eksperimento variantus: 10 metų amžiaus pušies želdiniai, įveisti po giliojo dirvos arimo iki 55 cm gylio; neruoštoje dirvoje augantys 10 metų amžiaus pušies želdiniai ir žemės ūkio naudmenos, kuriose

auginti kviečiai ir taikytas tradicinis ištisinis žemės arimas iki 20–25 cm gylio. Pirmojo tyrimo objekto visuose variantuose dirvožemis buvo palvažemis (*Planosol*) (2A,B pav.). Antrasis tyrimo objektas buvo įrengtas 20 metų amžiaus pušynuose ir apėmė keturis eksperimento variantus: pušies želdiniai, įveisti po giliojo dirvos arimo iki 60 cm gylio; pušies želdiniai, įveisti dirvoje ruoštoje 40×40 cm dydžio mikroaikštelėmis; pušies želdiniai, įveisti dirvoje ruoštoje vagomis ir savaiminiai pušies želdiniai, augantys neruoštoje dirvoje. Šiuose pušies želdiniuose ir želdiniuose dirvožemis buvo smėlžemis (*Arenosol*) (2C,D pav.). Kadangi skyrėsi tirtų medynų amžius (10 ir 20 metų) ir dirvožemio tipas (palvažemis ir smėlžemis), tyrimuose nustatytos tendencijos buvo analizuojamos atskiro objekto ribose ir tik kai kurios išvalgos pateiktos apibendrinant abiejų tyrimo objektų duomenis.

Miško paklotės ėminiai masės ir cheminės sudėties nustatymui buvo surinkti naudojant 25×25 cm metalinį rėmelį. **Mineralinio dirvožemio** ėminiai cheminės sudėties nustatymui surinkti iš 0–10 cm, 10–20 cm, 20–40 cm ir 40–80 cm sluoksnių, naudojant metalinį zondą. Kiekviename tyrimo plotelyje (gilusis arimas, neartas dirvožemis ir kt.) buvo paimta po keturis jungtinius dirvožemio ėminius iš šešių vietų. Buvo nustatytos dirvožemio organinės anglies (DOC), suminės N, P, K, Ca ir Mg bei judriųjų P_2O_5 ,

1 pav. Tyrimo objektai paprastosios pušies želdiniuose ir savaiminiuose želdiniuose Širvintų ir Lazdijų rajonuose.

Palvažemis / Planosol

Smėlžemis / Arenosol

2 pav. Dirvožemių profilių nuotraukos: Palvažemis – Planosol (10 m. amžiaus pušynai, Širvintų tyrimų objektas), A – neartas palvažemis, savaiminiai pušies žėliniai; B – palvažemis pušyne, įveistame po giliojo arimo iki 55 cm gylio (pušynas įveistas 2012 m.); Smėlžemis – Arenosol (20 m. amžiaus pušynai, Lazdijų tyrimų objektas), C – neartas smėlžemis savaiminiai pušies žėliniai; D – smėlžemis pušyne, įveistame po giliojo arimo iki 60 cm gylio (pušynas įveistas 2000 m.) (Nuotraukos G. Survilos).

K₂O, Ca²⁺ ir Mg²⁺ koncentracijos, apskaičiuotos DOC ir maistinių medžiagų sankaupos.

Pušies medynų augimas vertintas dviem etapais. Pirmajame etape, 2021 m. rudenį, abiejuose tyrimų objektuose buvo įrengta po 10 tyrimų aikštelių, kuriose išmatuotas medžių aukštis ir skersmuo 1,3 m aukštyje, vizualiai įvertintas kamieno tiesumas. Iš viso tyrime buvo vertintas 391 medis 10 metų amžiaus želdiniuose ir 631 medis 20 metų amžiaus želdiniuose. Antrajame etape, 2022 m. spalio–gruodžio mėn., buvo atlikti **medžių biomasės tyrimai**. Kiekviename objekte buvo atrinkta po 3 modelinius medžius, kurie buvo išmatuoti, įvertinta jų laja ir šakos, o nupjautų medžių kamienai pasverti.

Siekiant nustatyti giliojo dirbimo įtaką paprastosios pušies **šaknų biomasei**, analizuotos visų dydžių šaknys – smulkiosios, vidutinės ir stambios šaknys. Šiam tikslui pasiekti 10 ir 20 metų amžiaus pušies želdiniuose ir savaiminiuose pušynuose buvo surinkti mineralinio dirvožemio ėminiai (Ostonen et al., 1999; 2005). Laboratorijoje šaknys buvo atskirtos nuo dirvožemio dalelių, išdžiovintos ir pasvertos. Papildomai, pagal adaptuotą Estijos mokslininkų metodiką, buvo atliktas **smulkiųjų pušies šaknų (<2 mm skersmens)** tyrimas (Ostonen et al., 1999). Šiam tyrimui, prieš aktyvios vegetacijos pradžią, 2022 m. kovo–balandžio mėn. pasirinktuose tyrimo ploteliuose specialiu cilindru iki 60 cm gylio įrengti smulkiųjų šaknų įuginimo profiliai (3 pav.). Pasibaigus vegetacijos sezonui, dirvožemis su įaugusiomis smulkiosiomis šaknimis, naudojant tą patį cilindą, buvo surinktas iš 0–10 cm,

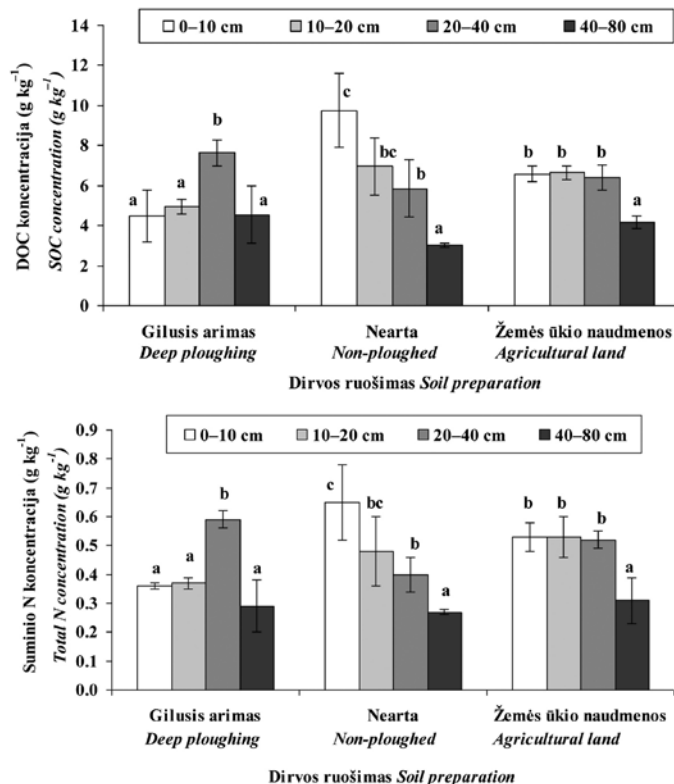
10–20 cm, 20–40 cm ir 40–60 cm dirvožemio sluoksnių. Laboratorijoje smulkiąsias šaknis išplovus, naudojant šaknų analizavimo programą *Winrhizo*, buvo atliktas šaknų vertinimas. Smulkiųjų šaknų tyrimai atlikti Tartu universitete.

3 pav. Smulkiųjų šaknų įuginimo profilių įrengimas miške (Nuotraukos G. Survilos)

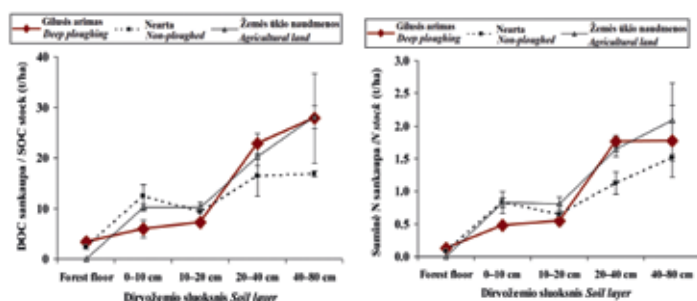
Tyrimų rezultatai

Giliojo arimo įtaka miško paklotės ir mineralinio dirvožemio savybėms. Tyrimo duomenys parodė, kad dirvožemio organinės anglies (DOC) ir suminio azoto (N) koncentracijų kaita, didėjant dirvožemio gyliui, buvo susijusi su taikytu dirvos ruošimo būdu. Jeigu žemės ūkio naudmenose DOC ir suminio N koncentracijos 0–40 cm sluoksnyje beveik nekito, o neartoje žemėje (10 metų amžiaus savaiminio želimo pušyne) nuosekliai mažėjo, didėjant dirvožemio gyliui, tai giliojo arimo atveju didžiausios šių medžiagų koncentracijos buvo nustatytos 20–40 cm dirvožemio sluoksnyje (4 pav.).

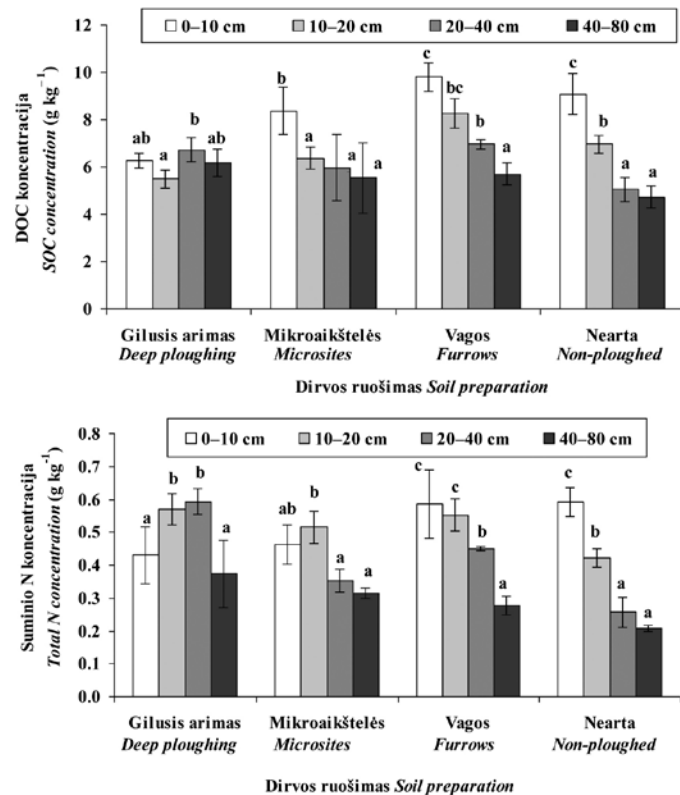

4 pav. Vidutinės dirvožemio organinės anglies (DOC) ir suminio azoto (N) koncentracijos (g kg⁻¹) mineraliniuose palvažemio sluoksniuose 10 m. amžiaus paprastosios pušies želdiniuose, įveistuose po giliojo arimo, savaiminiame pušyne (nearta) ir žemės ūkio naudmenose. Skirtingos raidės a, b ir c rodo statistškai reikšmingus skirtumus tarp dirvožemio sluoksnių ($p < 0,05$)

Vidutinių DOC ir suminio N sankaupų (apskaičiuotos įvertinus elementų koncentracijas ir smulkožemio (<2 mm) tankį atitinkamame dirvožemio gylyje) skirstinys 10 metų amžiaus pušynų dirvožemio sluoksniuose iki 80 cm gylio pateiktas 5 pav. Gilusis dirvos arimas lėmė didesnes DOC sankaupas mineralinio dirvožemio 20–40 cm ir 40–80 cm sluoksniuose, lyginant su neartu dirvožemiu savaiminio žėlimo pušynuose. Vidutinės DOC sankaupos 20–40 cm sluoksnyje buvo 1,4 karto, o 40–80 cm sluoksnyje – net 1,7 karto didesnės po giliojo arimo nei neartame dirvožemyje. Lyginant su žemės ūkio naudmenomis, pušies želdinių, įveistų po giliojo arimo, 20–80 cm sluoksnyje DOC sankaupos iš esmės nesiskyrė. Suminio N sankaupos mineralinio dirvožemio profilyje iki 80 cm buvo pasiskirsčiusios panašiai, kaip ir DOC sankaupos. Suminio N vidutinės sankaupos 20–40 cm dirvožemio sluoksnyje pušies želdiniuose, įveistuose po giliojo arimo, siekė $1,76 \pm 0,09 \text{ t ha}^{-1}$ arba

5 pav. Vidutinių dirvožemio organinės anglies (DOC) ir suminio azoto (N) sankaupų (t ha^{-1}) kaita palvažemio profilyje 10 m. pušynuose (želdiniai po giliojo arimo ir savaiminio žėlimo miškas) ir žemės ūkio naudmenose

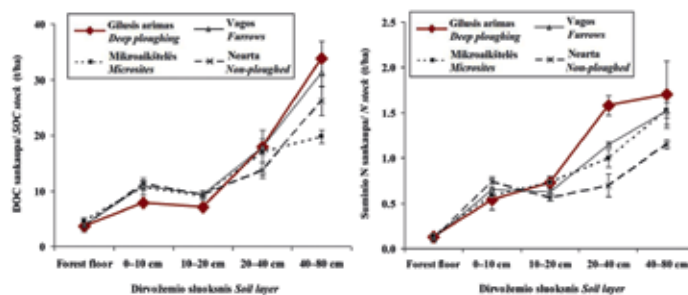

6 pav. Vidutinės organinės anglies (DOC) ir suminio azoto (N) koncentracijos (g kg^{-1}) skirtinguose smėžemio mineraliniuose sluoksniuose 20 m. amžiaus paprastosios pušies želdiniuose, įveistuose taikant skirtingus dirvos ruošimo būdus (gilusis arimas, arimas mikroaiškėlėmis ir vagomis), ir savaiminiame pušyne (nearta). Skirtingos raidės a ir b rodo statistiškai reikšmingus skirtumus tarp dirvožemio sluoksnių ($p < 0,05$)

buvo 1,6 karto didesnės nei neartame dirvožemyje savaiminio žėlimo pušynuose ($1,12 \pm 0,17 \text{ t ha}^{-1}$).

Didžiausios vidutinės DOC koncentracijos – $8,4\text{--}9,8 \text{ g kg}^{-1}$ – nustatytos 0–10 cm dirvožemio sluoksnyje tuose pušies želdiniuose, kuriuose dirva želdiniams buvo paruošta mikroaiškėlėmis ir vagomis bei neartose savaiminio pušies žėlimo vietose (6 pav.). Šiuose pušies želdiniuose ir savaiminiame pušyne vidutinės DOC koncentracijos reikšmingai mažėjo, didėjant dirvožemio gyliui. Vidutinė DOC koncentracija sumažėjo nuo $8,4\text{--}9,8 \text{ g kg}^{-1}$ (0–10 cm sluoksnyje) iki $4,7\text{--}5,7 \text{ g kg}^{-1}$ (40–80 cm sluoksnyje). Lyginant su 0–10 cm dirvožemio sluoksniu, 40–80 cm sluoksniuose vidutinės DOC koncentracijos buvo 1,4–1,9 karto mažesnės. Tuo tarpu giliojo arimo įtakoje net ir po 20 metų nustatytas tolygusis vidutinių DOC koncentracijų pasiskirstymas dirvožemio profilyje iki 80 cm. DOC koncentracijos kito siaurose $5,5\text{--}6,7 \text{ g kg}^{-1}$ ribose visuose tirtuose dirvožemio sluoksniuose.

Gilusis dirvos arimas lėmė didesnes DOC sankaupas mineralinio dirvožemio 20–40 cm ir 40–80 cm sluoksniuose, lyginant su neartu dirvožemiu savaiminio žėlimo pušynuose (7 pav.). Šiuose sluoksniuose vidutinės DOC sankaupos buvo 1,3 karto didesnės po giliojo arimo nei neartame dirvožemyje. Lyginant su pušies želdiniais, įveistais dirvą ruošiant mikroaiškėlėmis ir vagomis, DOC sankaupos nuo giliojo arimo plotų iš esmės nesiskyrė. Esminis skirtumas tarp DOC sankaupų nustatytas tik 40–80 cm dirvožemio sluoksnyje želdiniuose, kurių dirvožemis buvo ruoštas mikroaiškėlėmis. Pušies želdiniuose, įveistuose po giliojo arimo, suminio N sankaupos mineralinio dirvožemio 20–40 cm sluoksnyje buvo $1,58 \pm 0,11 \text{ t ha}^{-1}$, o neartame dirvožemyje – $0,70 \pm 0,12 \text{ t ha}^{-1}$. Panaši tendencija nustatyta ir 40–80 cm sluoksnyje, kuriame vidutinės N sankaupos buvo, atitinkamai, $1,70 \pm 0,37 \text{ t ha}^{-1}$ ir $1,15 \pm 0,05 \text{ t ha}^{-1}$. Lyginant su kitais dirvos ruošimo būdais – mikroaiškėlėmis ar vagomis, gilusis dirvos arimas, taikytas prieš pušies želdinių įveisimą, taip pat lėmė žymiai didesnes suminio N sankaupas 20–40 cm dirvožemio mineraliniame sluoksnyje.

7 pav. Vidutinių dirvožemio organinės anglies (DOC) ir suminio azoto (N) sankaupų (t ha^{-1}) kaita smėžemio profilyje 20 m. pušies želdiniuose (gilusis arimas, dirvos ruošimas mikroaiškėlėmis ir vagomis) ir savaiminio žėlimo pušyne (nearta)

Abu tyrimų objektus vertinant bendrai, miško paklotės masė, DOC, K, Ca ir Mg koncentracijos skirtinguose tyrimo variantuose – gilusis arimas, neartas dirvožemis bei arimas vagomis ir dirvos ruošimas mikroaiškėlėmis – 20 metų želdiniuose neparodė reikšmingų skirtumų tarp skirtingų tyrimo variantų. Lyginant dirvožemio savybių fizikinius ir cheminius pokyčius po giliojo arimo įveistame pušyne ir neartame savaiminio žėlimo pušyne, 20 metų amžiaus pušyne nustatyta didesnė miško paklotės masė nei

savaiminiame pušyne. Todėl, didėjant medyno amžiui, miško paklotėje DOC sankaupos buvo ženkliai didesnės po giliojo arimo. Mišku apželdintuose plotuose po giliojo arimo buvo nustatytos reikšmingai didesnės suminių N ir P koncentracijos. Po giliojo arimo vidutinė DOC koncentracija dirvožemio 0–10 cm, 10–20 cm, 20–40 cm ir 40–80 cm sluoksniuose buvo panaši, o kituose tyrimo variantuose buvo nustatyta vidutinių DOC koncentracijų mažėjimas, didėjant dirvožemio gyliui. Panašias tendencijas atskleidė ir kitų autorių tyrimai (Navarro-Rosales et al., 2023). Taip pat duomenys parodė, kad suminė DOC sankaupa – miško paklotėje ir 0–80 cm mineralinio dirvožemio sluoksnyje – buvo didesnė nei neartame savaiminio pušyno dirvožemyje ar pušies želdiniuose, kurie buvo įveisti taikant kitus žemės dirbimo būdus – arimą vagomis ar dirvos ruošimą mikroaikštelėmis. Tikslinga akcentuoti tai, kad gilusis arimas lėmė DOC sankaupų padidėjimą gilesniuose dirvožemio horizontuose. Tą patvirtina ir Feng et al. (2020) tyrimo rezultatai. Teigiama, kad po giliojo dirvos arimo DOC sankaupa padidėjo vidutiniškai 8–9 proc. Panašiai, iki keleto kartų didesnės DOC sankaupos mineraliniame dirvožemyje buvo nustatytos praėjus 30–40 metų po giliojo arimo ir kituose tyrimuose (Alcántara et al., 2016; 2017). Tai aiškinama tuo, kad dėl giliojo arimo padidėja DOC akumuliacija gilesniuose mineralinio dirvožemio horizontuose ir vyksta nuolatinė anglies sekvestracija miško paklotėje bei viršutiniuose dirvožemio mineraliniuose sluoksniuose (Alcántara et al., 2017). Nordborg et al. (2006) studija parodė panašius rezultatus – didesnės DOC ir suminio N sankaupos nustatytos 30–50 cm ir 50–70 cm gyliuose po giliojo arimo.

Be anglies sekvestracijos ir gebėjimo išlaikyti stabilias DOC sankaupas gilesniuose dirvožemio sluoksniuose, dirvožemio organinių medžiagų padidėjimas ir didesnės DOC sankaupos yra svarbi dirvožemio derlingumo sąlyga (Baumhardt et al., 2008). Keletas ankstesnių tyrimų parodė, kad dirvos arimas sudaro sąlygas apsaugoti ir neleidžia prarasti giliuose dirvožemio sluoksniuose stabilizuotos DOC (Chaopricha and Marin-Spiotta, 2014; Alcántara et al., 2017).

Kartu su podirvio horizontų patekimu į dirvos paviršių, keičiasi ir kitos dirvožemio savybės. Po dirvos arimo iki 30 cm viršutiniame dirvožemio sluoksnyje mažėja suminio N ir judriųjų K_2O ir P_2O_5 (Pywell et al., 2002). Dirvožemio sluoksnių apvertimas ir sumaišymas gali paveikti nitratinio N koncentracijas dirvožemyje, sukeldamas intensyvesnį nitratų išplovimą (Randall and Iragavarapu, 1995). Šiame tyrime gauti duomenys neparodė reikšmingos skirtingų dirvožemio dirbimo būdų įtakos smulkožemio tankiui. Smulkožemio tankio pokyčiai galėjo būti fiksuojami medyno vystymosi pradžioje, t. y., netrukus po giliojo arimo, o dėl dirvožemio bioturbacijos procesų dirvožemyje jie nesitęsė 10–20 metų. Dirvožemio struktūros formavimuisi svarbi bioturbacija vyksta dėl dirvožemio organizmų veiklos, stengiantis pasiekti maistines medžiagas ir vandenį, o gyvi organizmai į aplinką išskiria įvairias medžiagas. Intensyvus dirvožemio arimas ar sutankinimas tam tikram laikui gali susilpninti bioturbacijos galimybes.

(Tęsinys – kitame numeryje)

VMT saugykloje – retųjų augalų sėklų pavyzdžiai

Lietuvoje augalų nacionalinių genetinių išteklių kaupimo, tyrimo ir saugojimo darbus pavesta koordinuoti Valstybinei miškų tarnybai. Viena iš jai pavestų funkcijų – didinti nenutrūkstamą ir ilgalaikį laukinių augalų natūralių populiacijų išsaugojimą už jų gamtinės buveinės ribų (ex situ).

Siekiant išsaugoti tikslinių rūšių augalus tiek jų natūraliose buveinėse, tiek ir perkeltus juos į saugyklas, kiekvienais metais Valstybinės miškų tarnybos Miško genetinių išteklių skyriaus specialistai iš sėklinių sklypų surenka tikslinių vaistinių ir aromatinių augalų rūšių sėklų pavyzdžius, atspindinčius skirtingų populiacijų genetinę įvairovę ir pateikia juos saugoti VMT ilgalaikiai saugyklai.

VMT specialistai 2024 m. surinko 10 retųjų augalų rūšių ir sėklinių (genetinių) sklypų tikslinių rūšių – siauralapio gencijono, lietuvinės naktiziedės, paprastojo kardelio, europinio miežvienio, saldžialapės kulkšnės, pelkinės vingiorykštės, pavasarinės raktažolės, vaistinės dirvuolės, paprastosios jonažolės, paprastosios trūkazolės sėklų pavyzdžių.

Šiuo metu ilgalaikiam genetinės medžiagos išsaugojimui (*in situ*) ir jos panaudojimui selekcijos bei suktūrinimo tikslams yra atrinkti 42 vaistinių ir aromatinių augalų sėkliniai (genetiniai) sklypai, kuriuose rastos 198 vaistinių ir aromatinių augalų tikslinės rūšys. Taip pat sklypuose saugomi ir retieji augalai – melsvasis gencijonas, kalninė arnika, vaistinis kietagrūdis, mėlynasis palemonas ir kt.

Prieš saugojimą sėklos yra kruopščiai paruošiamos – išvalomos nuo priemaišų, pašalinamos vabzdžių ir ligų pažeistos sėklos. Išvalytos sėklos 2–3 mėnesius džiovinamos specialiose kameroose, kur palaikoma tam tikra oro drėgmė ir temperatūra. Išdžiovintas sėklas iki reikiamo lygio drėgnumo, jos supakuojamos į aliuminio folijos maišelius, kurie apsaugo nuo drėgmės ir oro prasiskverbimo. Taip paruošti sėklų pavyzdžiai, saugomi laboratoriniuose šaldikliuose -18 °C temperatūroje, gali išlikti gyvybingi dešimtmečiais.

Šių darbų tikslas – ne tik užtikrinti augalų genetinės įvairovės išsaugojimą, kuri yra svarbi tiek gamtoje, tiek žemės ūkyje, nes padeda užtikrinti augalų prisitaikymą prie įvairių aplinkos sąlygų, atsparumą ligoms ir kenkėjams, bet ir, esant reikalui, atkurti nykstančias augalų rūšių populiacijas bei išsaugoti unikalius augalų genus, kurie gali turėti vertingą genetinį potencialą ateityje.

VMT inf.

Lietuvinė naktiziedė

Siauralapis gencijonas

Ar užteks eglių kitų metų šventėms?

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, ANTANAS STACKEVIČIUS, Draugija „Žaliuojanti Vilnija“

Senovės raštai byloja, kad Lietuva tolimoje praeityje buvo neaprepiamų girių kraštas. Žmonės ir medžius siejo stiprus ryšys. Pagoniškų apeigų vietose būta didžiulių šventų ąžuolynų. Ir dabar, įvairių progų metu, išimtinoms datoms pažymėti, sodinami ąžuolai, eglės ar kiti medžiai. Ypač žaliuojantys medžiai tamsiu rudens, žiemos laikotarpiu įgydavo simbolinę prasmę, apsaugant žmones nuo blogų dvasių. Žaliuojančius medžius garbino vikingai ir kiti senosios Europos gyventojai. Eglių šakomis buvo puošiamos bažnyčios per kalėdines apeigas. XV a. pabaigoje Vokietijos miestų aikštėse pastatytos pirmosios žaliuojančios eglės.

Lietuvoje kalėdines eglutes pirmieji pradėjo puošti dvaruose. Rašytiniuose šaltiniuose minima, kad pirmoji kalėdinė eglutė pastatyta 1853 m. Vainute, Šilutės apskrityje. 1882 m. jau buvo išrastos eglių puošmenos – elektrinės lempučių girliandos, pamažu įsivyravo tradicija miestų aikštėse statyti eglutes. Tik Nepriklausomoje Lietuvoje eglutės įgavo tikrąją Kalėdų dvasią grįstą prasmę, kurios yra vienos puošniausių žiemos švenčių atributų.

Valstybinių miškų urėdijos pastangomis šiais metais visoje šalies teritorijoje 65 vietose, gruodžio 18 d. išdalinta šimtai tūkstančių natūralių eglių šakų, kviečiant puoselėti tvarią, šventinę tradiciją, remti atsakingą požiūrį į gamtos išteklių naudojimą. Be to, miškininkai siūlo įsigyti pa-

Eilėje prie eglišakių

VMU darbuotojai dalina šakas

Valstybinių miškų urėdijos darbuotojai dalina šakas

Nuo žievėgraužio tipografo žuvusios eglės

Nuslinkusi eglės žievė

Pirmasis kenkėjo įsiveržimas

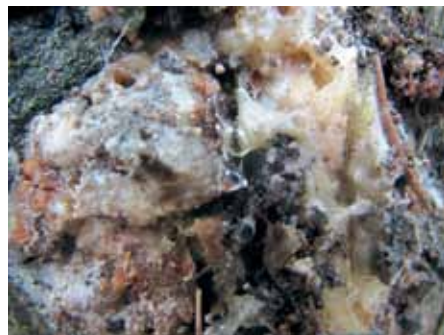
Daugybės landos kamiene

Buvusios kenkėjo landos eglių išvartose, medieną ardantys grybai

Eglė ginasi nuo kenkėjo invazijos – veržiasi sakai

Žievėgraužio tipografo takai

prastąsias, dygiašias (sidabrinės), baltąsias, serbines egles ar kėnius, paprastąsias pušis. Pastaruoju metu privatūs augintojai 1 ha žemės plote išaugina iki 3 tūkst. kalėdinių medelių ar jų sodinukų vazonuose. Prieš 8 metus Klaipėdos botanikos sodas, siekiant tvariau naudoti šalies žaliąjį rūbą, skatinti žmonių sąmoningumą, pradėjo išnuomoti eglutes, augančias vazonuose. Pernai buvo paruošta 170 aukštos kokybės žaliaskarių, tikintis, kad jos bus sveikos grąžintos. O Verkių regioniniame parke jau auga 80 grąžintų į gamtą kalėdinių eglučių. Kuriasi kalėdinių eglučių miškelis, nes jis kiekvienais metais vis pasipildo bent 30 eglučių.

Pasibaigus šventėms, žmonės nupuoštas, byrančiais spygliais eglutes, pušes ar kėnius pradėjo tempti vieni prie šiukšladiėžių, kiti į tam skirtas vietas. Vien Vilniaus mieste paruošta 115 medelių surinkimo aikštelių. Kauno mieste per vieną dieną sunešta apie 200 tonų eglučių. Tvarkingai sunešti medeliai bus panaudoti biokurui, zoologijos sodui ar kitoms reikmėms. Klaipėdoje surinktos eglutės bus kompostuojamos.

Dabar žmonės šiek tiek sąmoningėja ir žiemos šventėms renka eglų šakas, surink-

tas kirtavietėse, tuo prisijungdami prie tvaraus miško išteklių naudojimo. Bet dar ne visi vertina gamtos dovanas, negalvoja, kad jos ištekčiai yra riboti. Daug kur matėme gausybę nukirstų eglučių, sustatytų šaligatviuose prie parduotuvių, trukdančių net praeiviams. Atrodo užtektų dviejų, o ne 14 eglučių, pastatytų prie durų. Kai kur eglų šakomis buvo nukloti net laiptai.

Paprastoji eglė – šiaurinių kraštų medis, labai jautrus klimato pokyčiams. Eglų būklė tiesiogiai susijusi su klimatiniais aplinkos veiksniais, jo šiltėjimu, sausros poveikiu, vėjo sukeltais pažeidimais. 2018–2024 m. sausra, o pastarųjų metų ankstyvo pavasario sausra su galingesniu saulės aktyvumu labai pakenkė eglėms dėl nuslūgusio gruntinio vandens lygio. Sumažėjo sakų – pagrindinės apsigynimo priemonės nuo ligų ir kenkėjų. Brandžiausias ir gražiausias egles labai puola žievėgraužis tipografas. Be to, kenkėjas gali platinti patogeninį grybą *Endoconidiophora polonica* (sin. *Ceratocystis polonica*, *Ophiostoma polonicum*), kuris sukelia medienos puvinį. Grybo sporos, patekusios į medienos balansos dalį, vandens indais išplinta po visą eglės liemenį,

tuo greičiau ją nužudydami. Esant stipriems vėjams, ar vėtroms lengvai išjudinama eglų paviršinė šaknų sistema, mažėja jų atsparumas. Išlauose aptinkamos buvusios žievėgraužio tipografo landos, plinta medieną ardantys grybai. Valstybinių miškų tarnybos duomenimis žievėgraužio tipografo populiacija, palyginus su 2021 m. šiais metais išaugo tris kartus.

Šalyje eglų poreikis yra gana didelis. Kaip jau anksčiau minėjome, pastaruoju metu daug eglų auginama ir parduodama žiemos švenčių laikotarpiu. Patraukliausios eglės 1–1,5 m, o kol jos pasiekia tokį aukštį praeina 8–10 metų. Iki šiol neapskaičiuojama, koks bus jų poreikis, todėl didelė nukirstų eglų dalis lieka neparduota.

Rudenį eglisakėmis dengiami augalai gėlynuose, soduose aprišami jauni vaismedžiai. Be to, ypač priemiesčių miškuose daug jaunų eglų šakų nelegaliai išlaužoma ir panaudojama vainikų prekybai.

O kur dar eglės mediena – tai statybinė mediena – pagrindinė medžiaga vidaus ir išorės darbams. Taip ir nyksta eglų žaliasis rūbas. Tad ateityje, ar Kalėdų šventėms puošime gyvą eglę ar pušį?

Žievėgraužio tipografo židinių kontrolė

Atšalus orams, žievėgraužis tipografas tampa neaktyvus, bet siekiant pašalinti per vasarą ir rudenį padarytą žalą ir sumažinti židinių plitimo riziką pavasarį, Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai toliau vykdo eglėnų apžiūrą. Per praėjusių metų patikrinimus birželį–gruodį įvyko 251 tikslinė išvyka, apžiūrėta didžioji dalis šalies eglėnų – 1068 miško objektai.

Per septynis mėnesius pareigūnai patikrino 272 spygliuočių medienos sandėlius kirtavietėse (laikoma nukirsta mediena lauke), 831 privatų ir 237 valstybinius miškų sklypus. Apžiūrėti miškai Vilniaus, Kauno, Šakių, Kazlų Rūdos, Šalčininkų, Marijampolės, Alytaus, Prienų, Kaišiadorių, Jonavos, Kėdainių, Klaipėdos, Šiaulių, Telšių, Kretingos, Mažeikių, Panevėžio, Utenos, Rokiškio, Molėtų, Trakų, Zarasų, Anykščių rajonų savivaldybėse ir kitose teritorijose.

Jei pastebima vėjo nuverstų eglė, nudžiūvusių eglė viršūnių, tai gali būti pirmieji požymiai, kad miške yra vabzdžių židiny.

Prie apnikto medžio, galima pastebėti šiuos ženklus: • atidžiau apžiūrėjus žievę galima rasti mažų išgraužtų skylių, aplink kurias dažnai būna smulkių rusvų pjuvenų; • jas galima rasti ir ant žemės aplink eglės kamieną; • aplink medį gali būti prikritusių žalių spyglių; • jei medis apniktas ilgesnį laiką, nuo jo kamieno gali pradėti luptis žievė. Žievės vidinėje pusėje galima pamatyti imantrios formos takus – tai žievėgraužio tipografo ar jo lervų graužimo pėdsakai.

Laiku atpažinus žievėgraužio tipografo pažeistas egles, galima sumažinti kenkėjo daromą žalą ir užkirsti kelią jo plitimui pavasarį, todėl aplinkosaugininkai ir toliau tikrins miškus, naudodami dronus.

AAD inf.

LIETUVOS INVAZINĖS RŪŠYS.

Svetimas, svetimžemis, invazinis. Kas jie yra?

SELEMONAS PALTANAVIČIUS

Gamtoje valstybių sienų nėra, vargu ar jas galėtume nubrėžti augalų, gyvūnų ir grybų paplitimo žemėlapiuose. Žinoma, kiekvienos rūšies arealas, gyvenama teritorija turi ribas, kurios gali kisti, plėstis ar trauktis. Tai vyksta nuolat, o klimato kaitos įtakoje šie pokyčiai yra daug greitesni ir labiau pastebimi.

Mokslininkai nuolat tiria mūsų biologinės įvairovės rūšių paplitimo tendencijas, prognozuoja būsimus pokyčius. Vienas sunkiausių dalykų – žinoti, kurios rūšys yra „tikrai mūsų“, tai yra susiformavusios mūsų gamtinėse sąlygose. Sąžiningam įvertinimui būtina turėti tikslią buklės fiksavimo datą – sakykime, tai galėtų būti 1800, 1900 ar 2000 metai. Jei pakaktų duomenų, palyginę šiuos metus pamatytume, kad mūsų biologinė įvairovė ženkliai pakito, nes radosi naujų, mūsų gamtai nebūdingų rūšių, o kitos išnyko ar pasitraukė į kurį nors savo arealo pakraštį.

Ar tokie pokyčiai ženklūs, ar turime apie ką kalbėti? O taip, apie mus tiek rūšių, kurių visai netolimi mūsų protėviai sutikti negalėjo. Ar verta sakyti, kad dar prieš 200 metų mūsų pievose negeltonavo kiaulpienės, pakelėse ir patakėse neaugo plačialapiai gysločiai, bet visur lakstė baltieji kiškiai, europinės audinės ir baltieji tetervinai (žvyrės).

Taigi, rūšių gausėjimas vyko, tik šis procesas nebuvo natūralus. Intensyvėjant prekybai, ypač tarpžemyninei, buvo įvežta begalės augalų ir gyvūnų. Paprastai toks platinimas buvo nevalingas, viskas įvyko „netyčia“ – vežant javų grūdus kartu keliavo daugelio kitų augalų sėklos, taip pat vabzdžių kiaušinėliai, nekalbant apie grybų sporas.

XX-asis a. ypatingas svetimų mūsų (ir Europos) gamtai rūšių tikslingu įkurdinimu ar įveisimu – taip tikėta ir laukta ekonominio proveržio, naudos. Šiandien galima matyti, kas iš to gavosi, bet... tokie eksperimentai vyksta ir dabar, o jų rezultatų ir pasekmių, atrodo, nereikės laukti ilgai. Ankstesnių eksperimentų sukurtas problemas sprendžiam ir negalime išspręsti, nes tai yra brangu.

Jei jau kalbame apie svetimas, svetimžemes ir invazines rūšis, pirmiausiai susitarime, kas jos yra. Ar iš Latvijos į Lietuvą atklydusi rudoji meška yra svetimžemė? Mūsų šalyje meškos nuolat negyvena ir nesiveisia, taigi – jas būtų galima vadinti svetimomis. Tačiau prieš 150 metų jos buvo Lietuvos girių gyventojos. O svetimos mums rūšys pagal Europos Sąjungos reglamentą (Nr. 1143/2014) – gyvi gyvūnų, augalų, grybų arba mikroorganizmų rūšių, porūšių arba žemesnio taksono egzemplioriai, introdukuoti už jų natūralaus paplitimo arealo ribų. Jūs atkreipėte dėmesį į žodį „introdukuoti“? Galėtume jį pasakyti ir kitaip – „įvežti, įveisti, išleisti...“.

Beje, svetimos mums rūšys gali gyventi gamtoje be didesnės įtakos. Tačiau invazinėmis vadinamos rūšys tampa ne problema, o pavojus, nes jų introdukcija, plitimas ir poveikis tampa grėsme biologinei įvairovei ir išties ekosistemoms bei jų funkcionavimui.

Svetimas, svetimžemes rūšis sekti, fiksuoti jų pasirodymą ir poveikio didėjimą nelengva – tam ne visada pakanka mokslininkų, tyrėjų. Gi rūšys, radusios palankias sąlygas, gali plisti žaibiškai. Tokia yra paskutinių metų naujiena – azijinė boružė, vadinama gražiu lotynišku vardu (*Harmonia axyridis*); ji ne vienatipė, jų gali būti įvairių spalvų, gali skirtis taškų skaičius. Jos plėšrios (kaip ir kitos boružės), besiveisiančios labai sparčiai; kaip žinome, boružių neliečia paukščiai, todėl gamtoje priešų beveik neturi. Įdomiausia, kad toks šios boružės „pergalingas“ žygis beveik neseikamas, nefiksuoamas, nes tą padaryti yra ir pakankamai sunku.

Be visiems žinomų ir pažįstamų invazinių rūšių (Lietuvoje yra 18 augalų ir 17 gyvūnų rūšių) egzistuoja ES susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašas, kuriame randame mums egzotinius augalus bei gyvūnus. Tačiau klimatas keičiasi, sąlygos gerėja net šiltų kraštų rūšims.

Tarp Lietuvoje potencialiai invazinių svetimžemių rūšių yra ypatingai pavojinga, greitai plintanti krūminė amorfa, sirinis klemalis,

raudonasis ažuolas, japoninė reinutė. Būtent reinutė žmonių „dėka“, išmesta iš sodų ir darželių į gamtą aprėpė nemažus Kuršių nerijos pamario plotus. Daug kur nevaldomais plotais auga žmonių į gamtą „išmestos“ šermukšniapė lanksvūnės, bulvinės saulėgrąžos (mums geriau žinomos *topinambo* vardu), net svarainiai ir penkialapis vynvytis. Kol kas jų statusas nėra aiškus, tačiau žinant kitų valstybių patirtį atsakymo toli ieškoti nereikia: jos tikrai taps pavojingomis ir sunkiai suvaldomomis invazinėmis rūšimis.

Jei reikia pavyzdžio ir tokio virsmo invazine mūsų augalų rūšimi istorijos, priminsiu, kad prieš 20 metų vengrų kolegos gamtininkai klausė, kaip tvarkomės su invazinėmis rykštenėmis (čia turima omenyje kanadinė ir didžioji rykštenė), bet mes nesupratome jų nerimo. Dabar šios rūšys tapo ir mūsų nelaime bei invazinėmis rūšimis. Ką gali amorfos ir klemaliai, teko stebėti Ukrainoje bei Vengrijoje – čia šie augalai tiesiog išstūmė vietines rūšis ir braunasi į vis naujas teritorijas.

Iš kur visa tai? Iš mūsų pačių netvarkingos veiklos, iš apsileidimo ar kvailumo – juk kai kurias pavojingas invazines rūšis mes patys įsivežėme ir išplatinome.

*Gausialapis
lubinas*

AUTORIAUS NUOTRAUKA

Norintiems gauti paramą invazinių rūšių plitimui mažinti

Aplinkos ministerija, siekdama mažinti invazinių rūšių plitimą Lietuvoje, planuoja skirti Europos Sąjungos lėšas šiai problemai spręsti ir šiemet pradėti įgyvendinti jungtinį projektą „Invazinių rūšių valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių įgyvendinimas“.

Siekiant įsivertinti šio būsimo projekto apimtį ir poreikius, savivaldybės ir fiziniai asmenys, ketinantys dalyvauti šiame projekte, iki 2025 m. sausio 10 d. turėjo užpildyti klausimyną.

Klausimyne reikėjo pateikti informaciją, ar planuojama invazines rūšis naikinti *Natura 2000* tinklo teritorijose.

Bendra investicijų suma, skirta šiam projektui iš ES struktūrinių fondų, siekia 6 mln. eurų. Parama naikinti invazines rūšis galės pasinaudoti savivaldybės, fiziniai ir juridiniai asmenys. Projekto veiklos bus vykdomos visoje Lietuvos teritorijoje tiek valstybiniuose, tiek privačiuose žemės sklypuose. Pareiškėjų išlaidos bus kasmet kompensuojamos pagal Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) patvirtintus fiksuotus įkainius.

Pagrindinis šio jungtinio projekto vykdytojas yra Aplinkos projektų valdymo agentūra (APVA). Projekto įgyvendinimo laikotarpis – 2025-2029 m. rugsėjo mėn. APVA kvietimus skelbs 2025 m. II pusmetyje.

Įgyvendinant projektą bus galima naikinti 6 invazines rūšis: bitinė sprigė (*Impatiens glandulifera*), Sosnovskio barštis (*Heracleum sosnowskyi*), Mantegacio barštis (*Heracleum mantegazzianum*), didžioji rykštenė (*Solidago gigantea*), kanadinė rykštenė (*Solidago canadensis*), ispaninis arionas (*Arion vulgaris*).

Bus finansuojamos paslaugų, darbų bei įrangos išlaidos.

Norėdami gauti paramą, pareiškėjai, turės parengti invazinių rūšių gausos reguliavimo veiksmų planus ir juos įgyvendinti. Planai turi būti parengti pagal Invazinių rūšių kontrolės ir valdymo tvarkos aprašą.

Kilus klausimams, kreiptis el. p. kristina.jankauskaite@am.lt arba laura.janulaitiene@am.lt.

AM inf.

Klimato kaita Lietuvoje

2024-ieji metai buvo šilčiausi šalies orų stebėjimo istorijoje, užfiksuoti 2 katastrofiniai, 17 meteorologinių ir 12 hidrologinių stichinių reiškinių.

Lietuvai 2024-ieji tapo lemtingais metais, išryškinusiais klimato kaitos poveikį. Tai buvo šilčiausi metai per visą beveik 250 metų meteorologinių stebėjimų istoriją. Vidutinė metinė oro temperatūra pakilo iki 9,5 °C, net 2,1 °C viršydama daugiametį vidurkį. Beveik visi metų mėnesiai, išskyrus sausį, buvo šiltesni už normą, o gamtos stichijos tapo vis dažnesnės ir intensyvesnės.

Praėjusiais metais Lietuvoje užfiksuoti 2 katastrofiniai, 17 meteorologinių ir 12 hidrologinių stichinių reiškinių. Kaitros, sausros, audros, viesulai ir potvyniai darė didelę žalą žmonių turtui, sveikatai ir infrastruktūrai. Pavyzdžiui, birželio pabaigoje Druskininkuose užfiksuota rekordinė 34 °C temperatūra, o liepą Kelmės ir Šiaulių rajonus siaubė viesulai, kurių vėjo greitis siekė 60–70 m/s. 2024-ieji taip pat pasižymėjo ypač dažniais ir stipriais vėjais, kurie siautė visoje šalyje, pridarydami žalos namams, elektros tinklams ir viešajai infrastruktūrai. Dažni stiprūs vėjai tapo ne tik iššūkiu gyventojams, bet ir signalizuojančiu ženklu apie klimato pokyčių keliamą grėsmę.

„Šie skaičiai ir faktai nėra tik statistika. Tai mūsų visų gyvenimo realybė, kuriai reikia skirti didžiausią dėmesį. Klimato kaitos iššūkiai – ne tik aplinkosaugos, bet ir mūsų šalies gyventojų saugumo bei gerovės klausimas“, – teigia aplinkos viceministras Ramūnas Krugelis.

Klimato kaitos poveikis Lietuvai jau dabar yra akivaizdus: karštų dienų, kai temperatūra viršija 30 °C, skaičius per pastaruosius dešimtmečius išaugo daugiau nei tris kartus, o šaltų

dienų, kai temperatūra nukrenta žemiau -20 °C, sumažėjo beveik perpus. Be to, prognozuojama, kad šimtmečio pabaigoje Lietuvoje dienų su itin gausiais krituliais skaičius padidės nuo dabartinių 14–16 iki 18–20 per metus, o tai reikš didesnę potvynių ir poplūdių pavojų.

„Siekti klimatui neutralios valstybės iki 2050 metų – tai mūsų ilgalaikė strategija, tačiau veikti turime jau šiandien. Neužtenka vien tik mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas.

Privalome užtikrinti miestų ir kaimo infrastruktūros atsparumą, plėsti žaliąsias zonas, kurios padėtų amortizuoti klimato kaitos poveikį. Tai reikalauja tiek savivaldybių įsitraukimo, tiek bendruomenių sąmoningumo. Kiekviena savivaldybė pati turi nuspręsti, kokias prisitaikymo prie klimato kaitos priemones pasirinkti ir atsakingai parengti planus“, – akcentuoja viceministras.

Aplinkos ministerija taip pat skiria ypatingą dėmesį potvynių rizikos valdymui. 2022 m. atnaujinti potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiai rodo, kurios teritorijos yra labiausiai pažeidžiamos. Tarp jų – ir didieji Lietuvos miestai, tokie kaip Vilnius, Kaunas bei Klaipėda.

Parengtas interaktyvus Lietuvos klimato kaitos scenarijus, kur skelbiama, kaip gali kisti oro temperatūra, kritulių kiekis visoje šalyje ar konkrečioje savivaldybėje.

AM inf.

Medienos produktų eksportas ir importas

DARIUS VIŽLENSKAS,
Valstybinės miškų tarnybos Miško naudojimo ir statistikos skyriaus vedėjas

Statistikos departamento duomenimis, 2024 m. trijų ketvirčių Lietuvos eksportas sumažėjo 6 proc., lyginant su tuo pačiu 2023 m. laikotarpiu ir siekė 28,2 mlrd. Eur, o importas sumažėjo 7,5 proc. iki 31,3 mlrd. Eur. Lietuvos užsienio prekybos deficitas sudarė 3,1 mlrd. Eur ir buvo penktadaliu mažesnis nei per tris 2023 m. ketvirčius. 2024 m. eksportas palaipsniui didėjo ir III ketvirtį išaugo iki 9,6 mlrd. Eur, t. y. buvo 2 proc. mažesnis nei prieš metus.

Eksportas. Prekyba mediena ir jos gaminiais (įskaitant popierių ir jo produktus bei baldus) per 2024 m. tris ketvirčius sumažėjo ne taip ženkliai, kaip bendra užsienio prekyba. Per tris ketvirčius eksportuotų medienos bei jos gaminių vertė, palyginti su 2023 m., sumažėjo 2,8 proc. iki 3,12 mlrd. Eur. Medienos ir jos gaminių dalis bendrame eksporte per metus padidėjo nuo 10,7 proc. iki 11,1 proc. Trečiąjį ketvirtį medienos ir jos gaminių išvežta už didžiausią sumą – 1,06 mlrd. Eur. Tai 4 proc. didesnė suma nei per atitinkamą 2023 m. ketvirtį.

Bendrą medienos ir jos gaminių eksporto apimčių mažėjimą 2024 m. didžiaja dalimi nulėmė 3 proc. sumažėjęs baldų eksportas. Sparčiau nei baldų eksportas mažėjo išvežamo popieriaus ir jo gaminių vertė – 5 proc.

Eksportuotų surenkamų medinių pastatų vertė sumažėjo 7 proc., o medienos granulių ir briketų – 25 proc. Apvaliosios medienos vertė, palyginus su 2023 m., padidėjo 4 proc., o eksportuotas jos kiekis padidėjo 18 proc.

Vokietijos rinkoje parduotų medienos ir jos gaminių vertė sudarė 371 mln. Eur, t. y. buvo 1,7 proc. mažesnė, nei 2023 m. Eksportas į Švediją sumažėjo 8,4 proc. iki 277 mln. Eur. Eksportas į Jungtinę Karalystę sumažėjo 3,1 proc. iki 265 mln. Eur, į Norvegiją – 8,0 proc. iki 202 mln. Eur. Eksportas į Lenkiją padidėjo 5,8 proc. iki 242 mln. Eur, Daniją – 3,1 proc. iki 191 mln. Eur.

Importas. Medienos ir jos gaminių importas per tris 2024 metų ketvirčius sumažėjo 0,4 proc. iki 1,26 mlrd. Eur. Trečiąjį ketvirtį šios produkcijos įvežta už 425 mln. Eur, o tai yra 9 proc. daugiau nei 2023 m.

Įvežtų medienos granulių ir briketų vertė, lyginant su tuo pačiu 2023 metų laikotarpiu, sumažėjo per pusę, medienos skiedrų ir pjuvenų – 37 proc. Medienos lukšto vertė sumažėjo 18 proc., o faneros – 8 proc. Popieriaus ir jų gaminių importas padidėjo – 2 proc. Šios produkcijos per tris 2024 m. ketvirčius įvežta už 411 mln. Eur.

Medienos bei jos gaminių daugiausiai įvežta iš Lenkijos – už 360 mln. Eur. Šių prekių iš Vokietijos importuota už 108 mln. Eur. Importas iš Lenkijos padidėjo 0,4 proc., o iš Vokietijos 0,5 proc.. Importas iš Latvijos sumažėjo 2,0 proc. iki 186 mln. Eur. Prekių, įvežtų iš Švedijos vertė siekė 84 mln. Eur, t. y. buvo 7 proc. mažesnė nei 2023 m. Iš Ukrainos importuotų prekių vertė sumažėjo 8 proc. iki 75 mln. Eur.

Eksportuojamos medienos bei jos gaminių vertė buvo du su puse karto didesnė nei importuojamų prekių, o per tris ketvirčius eksportuotų prekių vertė 1,86 mlrd. Eur viršijo importuotų prekių vertę.

Apvalioji padarinė mediena

Eksportas. Per tris 2024 metų ketvirčius eksportuota 1348 tūkst. m³ apvaliosios padarinės medienos (neskaitant malkų), arba 18 proc. daugiau nei prieš metus. Eksportas nuo 385 tūkst. m³ pirmąjį ketvirtį padidėjo iki 500 tūkst. m³ trečiąjį. Spygliuočių medienos eksportas, palyginti su 2023 m., padidėjo 32 proc. iki 1001 tūkst. m³, o lapuočių sumažėjo 11 proc. iki 347 tūkst. m³.

Per tris ketvirčius į Latviją išvežta 674 tūkst. m³ medienos, o tai yra 3 proc. daugiau nei 2023 m. Iš šio kiekio 250 tūkst. m³ išvežti trečiąjį ketvirtį. Per tris 2024 m. ketvirčius į Latviją eksportuota 552 tūkst. m³ spygliuočių medienos. Išvežtas medienos kiekis, palyginti su 2023 m., padidėjo 3 proc.. Eksporto apimtys pirmąjį ir antrąjį ketvirtį siekė 180 tūkst. m³, o trečiąjį ketvirtį padidėjo iki 197 tūkst. m³. Lapuočių medienos eksportas, nuo 24 tūkst. m³ pirmąjį ketvirtį, padidėjo iki 53 tūkst. m³ trečiąjį. Iš viso jos išvežta 123 tūkst. m³, kas yra 1 proc. daugiau nei prieš metus.

Eksportas į Švediją padidėjo du kartus iki 246 tūkst. m³. Didžiausias medienos kiekis išvežtas antrąjį ketvirtį – 93 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį eksportas sumažėjo iki 88 tūkst. m³. 2024 m. daugiausia išvežta spygliuočių popierrąsčių – 171 tūkst. m³. Per metus šios medienos eksportas išaugo šešis kartus. Daugiausia šios medienos išvežta antrąjį ketvirtį – 71 tūkst. m³, trečiąjį ketvirtį jos eksportas sumažėjo iki 61 tūkst. m³. Beržo popierrąsčių eksportuota 76 tūkst. m³, t. y. 18 proc. mažiau nei 2023 m. Trečiąjį ketvirtį jų išvežta 28 tūkst. m³, t. y. 23 proc. daugiau nei antrąjį.

Per tris ketvirčius į Lenkiją eksportuota 164 tūkst. m³ medienos, t. y. 26 proc. mažiau nei 2023 m. Eksportas nuo 59 tūkst. m³ pirmąjį ketvirtį sumažėjo iki 52 tūkst. m³ trečiąjį. Didesnę dalį Lenkijos rinkoje parduoto medienos kiekio (95 tūkst. m³) sudarė lapuočių mediena.

Apvaliosios padarinės medienos eksportas ir importas 2024 m. sausį - rugsėjį, m³

	Iš viso (4403)			Iš jo: spygliuočių (440310/20)		
	2024	2023	+/-, %	2024	2023	+/-, %
EKSPORTAS						
Latvija	674 266	655 247	3	551 574	534 242	3
Švedija	246 450	119 134	107	170 728	26 559	543
Lenkija	164 371	221 653	-26	69 870	93 934	-26
Suomija	124 581	83 842	49	74 102	46 632	59
Kinija	93 406	8 834	957	93 406	8 834	957
kitos	45 086	58 385	-23	41 681	49 340	-16
IŠ VISO	1 348 159	1 147 094	18	1 001 361	759 540	32
IMPORTAS						
Latvija	168 266	100 778	67	1 583	3 365	-53
Lenkija	137 855	147 013	-6	131 266	146 167	-10
Estija	3 653	5 152	-29	3 653	5 152	-29
kitos	118	164	-28	34	104	-67
IŠ VISO	309 891	253 107	22	136 536	154 788	-12

per tris 2024 metų ketvirčius

Trečiąjį ketvirtį eksportuotas mažiausias šios medienos kiekis – 29 tūkst. m³. Spygliuočių medienos eksportas per metus sumažėjo 26 proc. iki 70 tūkst. m³. Šios medienos eksportas aktyviau vyko pirmąjį ketvirtį. Per kurį išvežta 26 tūkst. m³ medienos. Antrąjį ir trečiąjį ketvirtį išvežta po 22 tūkst. m³ spygliuočių medienos.

Eksportas į Suomiją nuo 84 tūkst. m³ 2023 metais padidėjo iki 125 tūkst. m³ 2024 metais. Daugiausia medienos išvežta 2024 m. trečiąjį ketvirtį – 48 tūkst. m³. Į Suomiją daugiausiai vežti spygliuočių popierrąšiai. Per tris ketvirčius jų išvežta 74 tūkst. m³, ir tai yra 59 proc. daugiau nei 2023 m. Daugiausia medienos išvežta II ketvirtį – 33 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį eksportas sumažėjo iki 24 tūkst. m³. Iš 50 tūkst. m³ Suomijos rinkoje parduotos lapuočių medienos 25 tūkst. m³ buvo parduoti III ketvirtį. Per metus jos eksportas išaugo trečdaliu.

Eksportas į Kiniją nuo 9 tūkst. m³ 2023 m., padidėjo iki 93 tūkst. m³ 2024 m. Trečiąjį ketvirtį išvežta daugiau nei pusė šio kiekio – 49 tūkst. m³. Į Kiniją eksportuota vien spygliuočių mediena.

Importas. Apvaliosios padarinės medienos per tris ketvirčius importuota 310 tūkst. m³. Importas, palyginus su 2023 m., padidėjo 22 proc. į ketvirtį įvežtas didžiausias kiekis – 115 tūkst. m³. Per tris ketvirčius įvežtos spygliuočių medienos kiekis sumažėjo 12 proc. iki 137 tūkst. m³, o lapuočių padidėjo 76 proc. iki 173 tūkst. m³.

Iš Latvijos importas padidėjo 67 proc. iki 168 tūkst. m³. Iš šios valstybės daugiausiai vežama lapuočių mediena. Per trečiąjį ketvirtį jos įvežta daugiausia – 61 tūkst. m³. Spygliuočių medienos per tris ketvirčius įvežta 2 tūkst. m³.

Iš Lenkijos importas sumažėjo 6 proc. iki 138 tūkst. m³. Iš Lenkijos, priešingai nei iš Latvijos, vežta daugiausiai spygliuočių mediena. Antrąjį ir trečiąjį ketvirtį jos įvežta atitinkamai 46 tūkst. m³ ir 47 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį suaktyvėjo lapuočių medienos

importas iš Lenkijos. Per tris ketvirčius įvežta 7 tūkst. m³ šios medienos. Net 6 tūkst. m³ šio kiekio įvežta trečiąjį ketvirtį.

Pjautinė mediena

Eksportas. Per tris 2024 m. ketvirčius eksportuota 832 tūkst. m³ pjautinės medienos, t. y. 14 proc. daugiau nei 2023 m. Trečiąjį ketvirtį eksportuota 269 tūkst. m³ medienos. Nuo metų pradžios spygliuočių medienos eksportuota 660 tūkst. m³, t. y. 20 proc. daugiau nei 2023 m. Eksportas nuo 238 tūkst. m³ antrąjį ketvirtį sumažėjo iki 210 tūkst. m³ trečiąjį. Per tris ketvirčius lapuočių medienos išvežta 172 tūkst. m³. Pirmąjį ketvirtį jos eksportuota 56 tūkst. m³, antrąjį – 57 tūkst. m³, o trečiąjį – 58 tūkst. m³. Per tris ketvirčius išvežtas kiekis buvo 7 proc. mažesnis nei 2023 m.

Pagrindine spygliuočių medienos eksporto rinka 2024 metais išliko Vokietija. Į ją išvežta 70 tūkst. m³ šios medienos. Lyginant su 2023 m., eksportas padidėjo 10 proc. Antrąjį ir trečiąjį ketvirtį eksportuota po 21 tūkst. m³ šios medienos. Panašus kiekis trečiąjį ketvirtį buvo išvežtas ir į Ispaniją. Iš viso į Ispaniją išvežta 53 tūkst. m³ spygliuočių medienos. Tai yra 16 proc. daugiau nei 2023 m. Eksportas į Prancūziją sumažėjo 11 proc. iki 59 tūkst. m³ spygliuočių medienos. Pirmąjį pusmetį eksportas vyko gana tolygiai: pirmąjį ketvirtį parduota 24 tūkst. m³, o antrąjį 22 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį eksportas sumažėjo iki 13 tūkst. m³.

Antrąjį ketvirtį ženkliai išaugo spygliuočių medienos eksportas į Izraelį, Belgiją, Saudo Arabiją ir Nyderlandus, bet trečiąjį ketvirtį jis vėl pradėjo mažėti. Izraelio rinkoje parduotas medienos kiekis, lyginant su antru ketvirčiu, sumažėjo 47 proc. iki 10 tūkst. m³. Tiek pat šios medienos išvežta į Belgiją. Eksportas į ją sumažėjo 42 proc. Eksportas į Saudo Arabiją sumažėjo trečdaliu iki 12 tūkst. m³. Eksportas į Nyderlandus sumažėjo penktadaliu iki 13 tūkst. m³. Per tris ketvirčius į šias valstybes eksportuota atitinkamai 41 tūkst. m³, 37 tūkst. m³, 43 tūkst. m³, 46 tūkst. m³ spygliuočių medienos.

Trečiąjį ketvirtį augo spygliuočių medienos eksportas į Lenkiją, Kiniją bei Latviją. Per šį laiką į Lenkiją ir Kiniją išvežta po 9 tūkst. m³ šios medienos, o Latviją – 8 tūkst. m³. Per tris ketvirčius į šias valstybes eksportuota atitinkamai 21 tūkst. m³, 14 tūkst. m³ ir 18 tūkst. m³ spygliuočių medienos.

Pagrindine pjautinės lapuočių medienos eksporto rinka ir toliau išliko Vokietija. Čia parduota 64 tūkst. m³ lapuočių medienos, arba 37 proc. bendro šios medienos kiekio. Lyginant su 2023 m., lapuočių medienos pardavimai padidėjo 1 proc. Trečiąjį ketvirtį į Vokietiją išvežta mažiausia medienos – 20 tūkst. m³. Antrąjį ketvirtį antra pagal reikšmę buvo Belgijos rinka, kur parduota 6,1 tūkst. m³ medienos. Trečiąjį ketvirtį jos eksportas sumažėjo iki 5,0 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį eksportas į Ispaniją išaugo iki 5,1 tūkst. m³. Per tris ketvirčius į Ispaniją eksportuota 9,8 tūkst. m³ lapuočių medienos, ir tai yra 21 proc. daugiau nei 2023 m.

Importas. Per tris 2024 m. ketvirčius pjautinės medienos importuota 434 tūkst. m³, arba 1 proc. daugiau nei 2023 m. Spygliuočių medienos importuota 345 tūkst. m³, arba 3 proc. daugiau nei 2023 m. Trečiąjį ketvirtį importuotas mažiausias jos kiekis – 105 tūkst. m³. Per

Pjautinės medienos eksportas ir importas 2024 m. sausį – rugsėjį, m³

	Iš viso (4406, 4407)			Iš jo: spygliuočių (4406, 440710)		
	2024	2023	+/-, %	2024	2023	+/-, %
EKSPORTAS						
Vokietija	133 571	126 651	5	69 546	62 955	10
Prancūzija	65 253	74 874	-13	58 571	65 567	-11
Australija	63 200	57 397	10	63 200	57 397	10
Ispanija	62 849	53 750	17	53 069	45 696	16
Pietų Korėja	58 404	47 435	23	58 404	44 616	31
Nyderlandai	56 705	38 234	48	46 198	28 070	65
Belgija	53 208	43 032	24	36 523	19 533	87
Saudo Arabija	42 827	42 363	1	42 755	40 791	5
Izraelis	41 271	27 114	52	40 995	27 090	51
Lenkija	29 126	16 963	72	21 106	11 471	84
Italija	28 181	27 044	4	18 898	15 611	21
Latvija	27 027	30 635	-12	17 852	19 814	-10
Danija	20 096	19 659	2	16 497	15 741	5
Kinija	16 894	0	-	13 637	0	-
Jungtinė Karalystė	16 734	10 212	64	12 337	7 026	76
Estija	15 804	21 583	-	4 474	11 993	-
Kitos	100 921	96 017	5	86 425	75 385	15
IŠ VISO	832 071	732 962	14	660 488	548 757	20
IMPORTAS						
Latvija	123 882	116 464	6	104 020	94 381	10
Ukraina	98 507	87 947	12	67 472	54 222	24
Švedija	65 272	90 937	-28	63 634	89 455	-29
Suomija	46 988	44 339	6	46 969	44 336	6
Estija	41 873	39 548	6	40 555	39 176	4
Lenkija	36 933	30 463	21	15 818	7 115	122
Kitos	20 724	18 649	11	6 710	6 133	9
IŠ VISO	434 180	428 347	1	345 178	334 817	3

Baldų eksportas ir importas 2024 m. sausį - rugsėjį, 1000 Eur

	2024	2023	+/-, %
EKSPORTAS			
Vokietija	202 245	197 921	2
Švedija	193 821	223 351	-13
Jungtinė Karalystė	181 221	187 080	-3
Norvegija	135 484	137 632	-2
Jungtinės Valstijos	119 907	147 292	-19
Prancūzija	117 514	124 990	-6
Danija	114 595	121 187	-5
Nyderlandai	101 006	99 481	2
Lenkija	89 631	76 035	18
Ispanija	68 462	65 077	5
kitos	411 614	407 095	1
IŠ VISO	1 735 499	1 787 142	-3
IMPORTAS			
Lenkija	75 657	79 229	-5
Kinija	36 131	26 063	39
Vokietija	28 688	22 519	27
Italija	23 592	32 376	-27
Latvija	16 762	15 017	12
Švedija	10 654	15 247	-30
Baltarusija	9 591	7 574	27
Danija	8 944	7 926	13
kitos	56 006	51 647	8
IŠ VISO	266 026	257 598	3

tris mėnesius lapuočių medienos įvežta 89 tūkst. m³, ir tai yra 5 proc. mažiau nei prieš metus. Iš šio kiekio 24 tūkst. m³ įvežta trečiąjį ketvirtį.

2024 m. daugiausia (30 proc.) pjautinės spygliuočių medienos buvo įvežta iš Latvijos. 2024 m. importas iš jos, palyginus su 2023 m., padidėjo 10 proc. iki 104 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį spygliuočių medienos įvežta 33 tūkst. m³.

Spygliuočių medienos importas iš Ukrainos padidėjo ketvirtadaliu. Per 3 ketvirčius jos įvežta 67 tūkst. m³. Importas nuo 28 tūkst. m³ II ketvirtį sumažėjo iki 21 tūkst. m³ trečiąjį.

2024 m. spygliuočių medienos importas iš Švedijos sumažėjo 29 proc. iki 64 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį įvežta 21 tūkst. m³ šios medienos.

Spygliuočių medienos importas iš Suomijos išaugo 6 proc. iki 47 tūkst. m³. Iš šio kiekio 14 tūkst. m³ įvežta trečiąjį ketvirtį. Iš Estijos įvežta atitinkamai 41 tūkst. m³ ir 12 tūkst. m³ medienos.

Didžiausias lapuočių medienos kiekis įvežtas iš Ukrainos. Importas nuo 34 tūkst. m³ 2023 m. sumažėjo iki 31 tūkst. m³ 2024 m. Pirmąjį ir antrąjį ketvirtį įvežta po 11 tūkst. m³ medienos. Trečiąjį ketvirtį eksportas sumažėjo iki 8,3 tūkst. m³. Didžiąją importo iš Ukrainos dalį sudarė ąžuolo mediena, kurios per tris ketvirčius įvežta 20 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį jos įvežta mažiausiai – 5,0 tūkst. m³.

Lapuočių medienos importas iš Lenkijos nuo 23 tūkst. m³ sumažėjo iki 21 tūkst. m³. Trečiąjį ketvirtį įvežta 4,2 tūkst. m³ šios medienos. ąžuolo medie-

nos per tris ketvirčius įvežta 19 tūkst. m³, t. y. panašus kiekis kaip ir iš Ukrainos.

Lapuočių medienos iš Latvijos per tris ketvirčius įvežta 20 tūkst. m³, arba 10 proc. mažiau nei 2023 m. Per antrąjį ir trečiąjį ketvirčius jos įvežta po 7 tūkst. m³.

Baldai

Eksportas. Per tris 2024 m. ketvirčius baldų iš Lietuvos eksportuota už 1735 mln. Eur, t. y. už 3 proc. mažesnę sumą nei 2023 m. Mažėjimą nulėmė pirmas pusmetis. Trečiąjį ketvirtį baldų eksportuota už 602 mln. Eur, t. y. už 3 proc. didesnę sumą nei 2023 m. Medinių baldų eksportas, nuo 357 mln. Eur pirmąjį ketvirtį, išaugo iki 418 mln. Eur trečiąjį ketvirtį. Per tris ketvirčius jų išvežta už 1139 mln. Eur. Per atitinkamą laikotarpį 2023 m. jų išvežta už 1170 mln. Eur.

Pagrindinė baldų rinka 2024 m. išliko Vokietija, į kurią eksportuota 12 proc. (2023 m. – 11 proc.) baldų. Švedijos rinkoje jų parduota 11 proc. (2023 m. – 12 proc.), Jungtinės Karalystės – 10 proc. (10 proc.), o Norvegijos – 8 proc. (8 proc.).

Vokietijoje per 3 ketvirtį baldų parduota už 202 mln. Eur, arba 2 proc. daugiau nei 2023 m. Per III ketvirtį, lyginant su II-ujuoju, baldų eksportas padidėjo ir siekė 68 mln. Eur.

Medienos gaminių eksporto ir importo palyginimas pagal vertę ir kiekį per 2024 metų tris ketvirčius

Pavadinimas	vnt.	EKSPORTAS						IMPORTAS					
		2024			2024/2023			2024			2024/2023		
		1000 vnt.	1000 Eur	%	% (vnt.)	% (Eur)		1000 vnt.	1000 Eur	%	% (vnt.)	% (Eur)	
1. Mediena, medienos gaminiai	-	-	978 370	31,4%	-	-2%		-	545 807	43,4%	-	-4%	
- Malkos	(t)	195,5	33 508	1,1%	7%	-18%		8,4	1 255	0,1%	-39%	-48%	
- Skiedros, pjuvenos	(m ³)	314,3	20 606	0,7%	46%	-3%		220,1	15 896	1,3%	-28%	-37%	
- Granulės, briketai	(t)	446,2	72 398	2,3%	7%	-25%		67,6	10 199	0,8%	-32%	-53%	
- Medžio anglis	(t)	1,7	1 739	0,1%	4%	28%		5,6	4 181	0,3%	-14%	-19%	
- Apvalioji (padarinė) mediena	(m ³)	1 348,2	107 723	3,5%	18%	4%		309,9	27 288	2,2%	22%	20%	
-- spygliuočių	(m ³)	1 001,4	77 008	2,5%	32%	27%		136,5	11 640	0,9%	-12%	-19%	
-- lapuočių	(m ³)	346,8	30 715	1,0%	-11%	-29%		173,4	15 648	1,2%	76%	86%	
- Pjautinė mediena (įskaitant pabėgius)	(m ³)	832,1	216 518	6,9%	14%	9%		434,2	134 205	10,7%	1%	-1%	
-- spygliuočių	(m ³)	660,5	161 902	5,2%	20%	15%		345,2	90 189	7,2%	3%	4%	
-- lapuočių	(m ³)	171,6	54 616	1,8%	-7%	-6%		89,0	44 016	3,5%	-5%	-10%	
- Lukštas	(m ³)	69,2	22 801	0,7%	-5%	-8%		24,2	25 311	2,0%	6%	-18%	
- Fanera (klijuota)	(m ³)	24,9	16 443	0,5%	63%	18%		58,2	40 819	3,2%	12%	-8%	
- Drožlių plokštė	(m ³)	180,3	37 746	1,2%	5%	-13%		381,1	92 966	7,4%	37%	10%	
- Plaušų plokštė	(m ³)	65,8	21 046	0,7%	1%	-14%		202,6	81 750	6,5%	21%	-1%	
- Dailidžių, stalių gaminiai	(t)	96,0	235 746	7,6%	2%	1%		19,6	46 247	3,7%	5%	-3%	
- Medinė tara	(t)	209,0	91 592	2,9%	-1%	-8%		48,2	20 746	1,7%	17%	-8%	
- kiti medienos gaminiai	-	45,5	100 502	3,2%	-	7,6%		36,7	44 944	3,6%	7%	4%	
2. Plaušiena, makulatūra	(t)	71,3	12 811	0,4%	-1%	28%		74,8	27 261	2,2%	3%	14%	
3. Popierius, jo gaminiai	(t)	158,9	268 527	8,6%	-1%	-5%		331,9	410 601	32,7%	16%	2%	
4. Baldai, jų dalys	-	-	1 735 499	55,7%	-	-3%		-	266 026	21,2%	-	3%	
5. Surenkami mediniai statiniai	(t)	60,0	123 230	4,0%	-2%	-7%		8,0	6 858	0,5%	-13%	-23%	
IŠ VISO (1+2+3+4+5)	-	-	3 118 437	100,0%	-	-2,8%		-	1 256 553	100,0%	-	-0,4%	

I Švediją baldų išvežta už 194 mln. Eur, arba už 13 proc. mažesnę sumą nei 2023 m. Eksportas nuo 64 mln. Eur pirmąjį ketvirtį išaugo iki 66 mln. Eur trečiąjį.

Antrąjį ketvirtį eksportas į Jungtinę Karalystę ir Norvegiją mažėjo, bet trečiąjį vėl padidėjo. Trečiąjį ketvirtį į Jungtinę Karalystę baldų eksportuota už 61 mln. Eur. Per tris ketvirčius į Jungtinę Karalystę eksportuota už 181 mln. Eur, ir tai yra 3 proc. mažiau nei 2023 m. Trečiąjį ketvirtį į Norvegiją baldų eksportuota už 46 mln. Eur. Per tris ketvirčius į Norvegiją eksportuota už 135 mln. Eur, arba už 2 proc. mažesnę sumą nei 2023 m. Pirmąjį ketvirtį baldų į JAV eksportuota už 33 mln. Eur. Trečiąjį ketvirtį eksportas išaugo iki 50 mln. Eur, t. y. už panašią sumą kaip ir 2023 m. Bendra trijų ketvirčių eksporto vertė – 120 mln. Eur, t. y. 19 proc. mažesnė nei 2023 m.

Pirmąjį ir antrąjį ketvirtį Prancūzijos rinkoje baldų parduota vertė siekė po 40 mln. Eur. Trečiąjį ketvirtį eksportas sumažėjo iki 37 mln. Eur. Per tris ketvirčius baldų eksportuota už 118 mln. Eur, arba 6 proc. mažesnę sumą nei 2023 m.

Trečiąjį ketvirtį labiausiai išaugo baldų eksportas į Lenkiją. Pirmąjį ketvirtį į Lenkiją baldų eksportuota už 28 mln. Eur, o trečiąjį – už 35 mln. Eur. Per tris ketvirčius išvežtų baldų vertė (90 mln. Eur), palyginus su 2023 m., išaugo 18 proc.

Per tris ketvirčius medinių baldų parduota už 1139 mln. Eur. Tai sudarė 66 proc. nuo visų eksportuotų baldų vertės. Medinių baldų eksportas per metus sumažėjo 3 proc. Jungtinė Karalystė išlieka pagrindinė medinių baldų eksporto rinka. Per tris ketvirčius jų čia parduota už 142 mln. Eur. Tai sudarė 78 proc. nuo bendros Jungtinėje

Karalystėje parduotų baldų vertės. Į Vokietiją medinių baldų eksportuota už 137 mln. Eur, JAV – 105 mln. Eur, ir Švediją – 92 mln. Eur, Prancūziją – 86 mln. Eur.

Importas. Per tris 2024 m. ketvirčius importuotų baldų vertė, lyginant su tuo pačiu 2023 m. laikotarpiu, padidėjo 3 proc. ir siekė 266 mln. Eur. Trečiąjį ketvirtį baldų įvežta už mažiausią sumą – 85 mln. Eur. Tai yra 3 proc. daugiau nei 2023 m. Medinių baldų per tris ketvirčius įvežta už 86 mln. Eur. Jų importas sumažėjo 1 proc. Trečiąjį ketvirtį medinių baldų įvežta už 28 mln. Eur, t. y. už 7 proc. mažesnę sumą nei 2023 m.

Per tris 2024 m. ketvirčius baldų iš Lenkijos įvežta už 76 mln. Eur, t. y. už 5 proc. mažesnę sumą nei 2023 m. Importas trečiąjį ketvirtį padidėjo iki 24 mln. Eur, bet vis dar buvo 3 proc. mažesnis, palyginus su 2023 m.

Importas iš Vokietijos nuo 10,5 mln. Eur antrąjį ketvirtį sumažėjo iki 8,8 mln. Eur trečiąjį. Per tris ketvirčius baldų iš Vokietijos įvežta už 29 mln. Eur, t. y. 27 proc. didesnę sumą nei 2023 m. Tuo tarpu, importas iš Italijos tokia pačia dalimi sumažėjo. Trečiąjį ketvirtį baldų iš Italijos įvežta už 6,7 mln. Eur, t. y. už dvigubai mažesnę sumą nei 2023 m. Nuo metų pradžios baldų iš Italijos įvežta už 24 mln. Eur.

Trečiąjį ketvirtį importas ir iš Kinijos išaugo iki 13 mln. Eur. Per tris ketvirčius iš Kinijos baldų įvežta už 36 mln. Eur. Tuo būdu Kinija tapo antrąja pagal svarbą baldų tiekėja po Lenkijos. Kinijos ir Lenkijos tiekiami baldai gerokai skiriasi, nes medinių baldų vertė importe iš Lenkijos sudarė 48 proc., o iš Kinijos – 3 proc. bendros baldų vertės. Importe iš Vokietijos mediniai baldai sudarė 36 proc., o Italijos – 26 proc.

Žurnalą „Mūsų girios“ dar galima užprenumeruoti 2025 metams!

- Internetu - www.musu-girios.lt (nuspaudžius skydelį *prenumerata*);
- El. paštu - info@musu-girios.lt, rimondas@musu-girios.lt;
- Telefonu - +370 687 10616; ▪ Visuose Lietuvos pašto skyriuose.

PRENUMERATOS KAINA:

1 mėn. – 5 Eur, metams – 60 Eur; su nuolaida: 1 mėn. – 3,50 Eur, metams – 42 Eur.

Žiurkių draugijoje

JŪRATĖ VITKAUSKAITĖ

Kūrenu pečių. Kasdien. Kaip ir priklauso žiemą. Taip kaip kūrenu mūsų tėvai, seneliai – malkomis.

– Nu ne, aš tai jau pečkuriu nebūsiu! Mano pečius bus valdomas automatika – įmetei granulį vieną kartą savaitę ir pamiršk kelią į katilinę, o maloni šilumėlė dieną naktį kauliukus kaitins, – gyrėsi pusdraugis, kai mes savo katilinę įrenginėjome.

O man nieko. Man visai nesunku ryte pelenus išsemti, popiergalių primesti ir malkų pakrauti, ir dar degtuką brūkštelt. Ir vėliau kas kelios valandos vėl pliauskų papildyti. Netgi smagu retkarčiais pravert duris į katilinę, kur šiluma kaip Afrikoj, ir patikrint kaip ugnelė dega. Žinoma, yra ir kitų namiškių tą darbėlį atliekančių, tikrai nesakau, kad čia mano vienos pareiga. Kuris tuo metu laisvas, tas ir kūrikas. Bet kai prisimeni tą pusdraugį, dejavusi, jog pečiaus kūrenimas jam kančia – net juokas sukyta. Šiais laikais... Na, galiu pateisinti nebent jo įspūdingą stotą, gal jam tikrai fiziškai sunku lankstyti ir tuos pelenus gramdyti...

Tačiau ne visada pečiaus kūrenimas buvo man toks paprastas ir lengvas. Kai vos baigusi studijas atsikėliau gyventi ir dirbti į girininkiją, kur viskas buvo nau-

ja ir nepažįstama, o didžiulis pečius lyg koks dramblys užėmė pusę katilinės namo rūsyje, į kurį galėjai patekti tik iš lauko – tada neatrodė viskas taip paprasta. Man, kaimo neturėjusiai, su pečium, net su židiniu jokių pažinčių nebuvo, todėl su nerimu laukiau šildymo sezono. Ir kai vieną žvarbią rudens dieną su girininku ir jo pačia privertėm katilinę malkų, viduje

tvarkingai jas sukrovėm pasieniui į rietuves, girininkienė pasikvietė mane mokytis kūriko amato.

– Žinok, ne iš pirmo karto ir man pavykdavo įkurti. Bet vėliau įgijau keletą gudrybių, pamokysiu ir tave, – paguodė. Mat ir ji užaugusi mieste, pečiaus nemačiusi.

Išvalėm užsilikusius pelenus, atidarėm *jušką* iki galo, išveitėm keletą popierukų iš

raštinės šiukšlių kibiro ir papleikėm ant viršaus plonų pliauskelių.

– Dabar palauksim, kol įsidegs, o tada užversim storuliais iki viršaus. Ir keliom valandom bus ramu.

Sėdim, šnekučiuojamės, laukiam. Ugnelei įliepsnojus užvertėm dramblinį griozdą, *jušką* privėrėm, regis pavyko – pečius įsidegė iš pirmo karto.

Lyg ir išmokau amato. Per vieną vakarą. Dažniausiai katilinėn eidavo girininkas, kartais popiet nesulaukusi šilumos jau aš leisdavausi rūsin. Savo bosą perprasti buvo nelengva: ar jis ilgai nekurdavo pečiaus taupymo sumetimais – nors malkų kieme priversta sočiai, o gal jam niekad nebūdavo šalta: drūtai suręstas stuomuo – kadaise aktyvios sunkiosios atletikos palikimas. Kadangi buvo labai nekalbus, o aš minčių skaityti nemokėjau ir akių draskyti kaip naujokė irgi nenorėjau, tai ir šaldavom iki geros popietės, kol girininkienė grįžus iš darbo, manau, varydavo vyrą pečkuriut.

Jei ilgai nesulaukiu krebždant katilinėj, aunuos veltiniais – *veilokais* tada juos vadinom, vatinuką ant pečių ir traukiu į juodą žiemos speigą. Girgždant sniegui pradarau katilinės duris – tamsu, juodai aprūkę sienos šiurpiai knibžda...

Uždegu blausią palubės lempelę, lyg tolimą švyturį mirksinti paklydėliams jūreiviams ūkanose... Ir akimirksniu prasideda linksmas kadrilis: žiurkės didumo sulig... riebiom, priputusiom kiemo sandėliuke grūdų žiurkėm, mikliai pasklinda į šalis, o aš žengiu laiptukais žemyn ir garsiai reiškiuosi, jog ateinu atlikti savo pareigos. Tačiau kadrilis ne visoms patinka: ar jos tingi, ar bando mano drąsą, betgi pulkelis sutūpę aplink pečių ant šaltų vamzdžių laukia, kol susimilsiu pašildyti jų kojeles. Keletą akimirkų mūsų žvilgsniai lyg dvikovoje susiremia, tačiau negailestingai spiginant juodiems akių angliukams man tenka nusileisti ir tobulinti savo naująjį amatą, kad neužsimiršt, neduok Dieve. Stebėtojų komisijai tebesėdint, tylą darosi nejauki ir jau ramesniu

balsu baruosi – bandau išguiti viešias iš katilinės, netgi atsargiai pasišvaistau su žarstekliu. Betgi tos nė krust – čia jų valdos. Taip ir sėdim priešinėse barikadų pusėse – aš ant malkų rietuvės, laukiu kol pliauskos įsidegs, žiurkės gi ant vamzdžių virš pečiaus, laukia kol pėdukės išils.

Taip besėdint ir stebėjant vieni kitus ir visai ramu patampa, net pasigrožiu skirtingais kailinukais: vieni pilki, kiti juodi, uodegėlės kabo visų žemyn nutysusios... Bandau gražiai kalbinti, tačiau rubuilės lyg tylos įžadus davusios, tik akelėm spigina.

Įsikūrus ugnelei, primetu stambių kaladžių iki viršaus ir palinkiu kailiniuotoms ilgai neužsibūti – kad vėliau atėjus nė kvapo jų nerasciau. Nors tikrai žinau, jog rasiu ir gal net daugiau: šilti vamzdynai lyg pirtin visą giminę sukvies...

AUTORĖS nuotraukos

Eisena
Santa Cruz
de La Palma
gatvėje

Trys Karaliai ir jų dovanos vakar ir šiandien

EGLĖ JANULEVIČIŪTĖ-GUIMERA

Atsimenate savo vaikystę? Ne tą, kuri keturiasdešimtaisiais buvo sunki ir teko basomis eiti į mokyklą. Ne tą, kuri pokary nedavė maisto, šilumos, komforto, tėvų dėmesio bei meilės. Ne tą, kuri neatsižvelgė į individualius gabumus ir visus auklėjo pagal vieną standartą, vertė nešioti uniformas. Ir net ne tą, kuri vėliau, kritus geležinei uždangai, perkėlė į naują pasaulį, užvertė importinėmis prekėmis, bet nedavė širdies šilumos ir tikrumo. Kiekvienas turime sunkios vaikystės atsiminimų, o pasaulis, panašu, vėl verčiasi kūliais ir rodos, naujai gimstančius vaikus reikia auklėti kažkaip kitaip.

Tačiau šiandien pakalbėkime apie stebuklus. Tikėti jais reikia tos vaikystės dalies, kuri leidžia jiems nutikti.

Gal atsimenate tą vaikystę, ar bent jos akimirkas, kai jais tikėjote? Kai nejautėte nei šalčio, nei alkio, nei baimės, nei laiko, nes buvote savo pasaulyje ir žaidėte tik pagal savo taisykles? Kai tikėjote tuo ką darote, tikėjote Kalėdų seniu ir tuo, kad vieną dieną užaugsite ir būsite tuo, kuo tik panorėsite. Jei šaudėte, tai buvote visa savo esybe piratas ar kareivis. Jeigu lipote į medžius, tai nebijojote nei perplėsti kelnių, nei galimybės nukristi. Jeigu švirkštėte lėlėms į plastmasinius kumpius vaistus, karpėte joms nagus bei plaukus, visa savo esybe tikėjote jog esate gydytojas ar stilistas. Kuomet giliai

širdies kamputyje tvyrojo tikėjimas, kad egzistuoja jėga, pildanti svajones ir kurianti stebuklus. Su metais ji kažkur pradingsta ir apsisvelka pilkus rutinos bei pareigų rūbus. Ir niekas nesako, kad gali būti kitaip.

Pradėsiu nuo savęs, o jūs kai perskaitysite tai, padėkite trumpam žurnalą ir atsiminkite savo pačias smagiausias vaikystės akimirkas, kai visa širdimi buvote tikra ar tikras tuo, ką darote, kūrėte, žaidėte gyvenimą. Kai nejautėte laiko. Pajauskite jas ir pasimėgaukite jomis, tarsi tai vyktų tiesiog dabar. Šių atsiminimų prireiks kvan-

tiniam šios dienos stebuklui. Tebūnie tai nedidelė dovana skaitytojams. Juk straipsnis apie Tris Karalius.

Taigi aš. Mano viena iš aistrų buvo keliauti. Senasis namų kluonas buvo didelis, pusiau prikrautas šieno. Vidinėse sienose buvo apystoriai balkiai, kuriais galima buvo palaipioti. Apėjimas kluono sienomis siauru balkiu, pirštais kabinantis už lentų, buvo vadinamas kelione aplink Pasaulį. Ta keliautojo dvasia, kurią jaučiau tuomet, man padeda ir šiandien lengvai keisti žemynus, greitai adaptuotis naujose vietovėse, net jausti kokia energija kiekviena nauja žemė

Karaliai Magai eisenoje

Tamsiaodis Baltazaras, pasak istorijos, atvyko iš Afrikos

spinduliuoja. Aišku, jeigu būtų tai matę tėvai, kelionės būtų pasibaigę gan greitai. Baimė būtų peraugus į bausmę, tad nesidalinau su tėvais savo paslaptimi. Tuomet jaučiau, kad pati asmeniškai esu su Dievu „ant tu“ ir jo apsauga, kad galiu savimi pasirūpinti pati. Buvo baisu, bet norui keliauti aplink Pasaulį reikėjo tą baimę nugalėti. Tas jausmas, kuomet peržengi baimę ir rizikuoji, tuomet triumfuoji. O koks jūsų ryškiausias vaikystės prisiminimas, uždegantis vidinį džiaugsmą?

Dabar, kuomet pajautėte savo vaikystės dvasią, papasakosiu apie ir apie Karalių dovanas. Savo pirmuosiuose straipsniuose „Mūsų girių“ skaitytojams rašiau, kad sala, kuri dabar mano namai, turi labai daug švenčių. Kiekvieną dieną kažkuriname salos kampe lyje vyksta kokia nors šventė. Tai gali būti kaimynų bendruomenės, seniūnijos ar visos La Palmos šventė. Kai kurios iš jų švenčiamos visoje Ispanijoje, tačiau kiekvienas regionas, atskirai Kanarų salos, turi savitumą.

Kalėdos ir Trijų Karalių šventė žiemos periodu yra pačios didžiausios šventės. Net ne pačios Kalėdos, bet jų laukimas. Kiekvienas miestelis kuria savo originalią prakartėlę. Nuotraukose galite pamatyti, kad prakartėlėje ne tik šventieji. Čia tikras kasdienis žmonių gyvenimas. Į antro pagal dydį salos miestelio Los Llanos prakartėlę šiemet

įsikomponavo ir bananų plantacijos bei jų darbuotojai, besišnekučiuojantys kaimynai, daržoves ravintis ūkininkas, net už kampo gamtinius reikalus atliekantis kaimietis. Prakartėlių gaminimas turi galias bei daugiametes tradicijas ir panašu, dar negreitai jas pakeis virtualios edžios su 3D angelais.

Kūčių vakarienė ispaniškoje tradicijoje nėra tokia ypatinga, kaip mūsų kraštuose.

Jiems pats švenčių laukimas yra šventas reikalas. Dainuojančių Divinų (tradiciniai Kalėdų muzikantai) koncertai miestelių gatvėse paryčiais, prakartėlių lankymas. Ispanai neskuba suvalgyti plotkelių (beje jie jų ir neturi) ir pasikeisti dovanomis. Čia išvis neegzistuoja kalėdinės dovanos.

Kalėdos čia ne apie dovanas. Kalėdos apie laukimą. O dovanos... Jas neša Ka-

Prakartėlėje apsigyveno šventoji šeima ir gimusį kūdikį atėjo lankyti Trys Karaliai Magai

Prakartėlės motyvas

raliai. Ir tie karaliai ne visai karaliai. Tai trys magai, išminčiai, žyniai. Ispanų kalboje taip ir vadinami – Karaliai Magai. Mokslininkai gilinasi į senovinius raštus ir nuomonės išsiskiria. Daug versijų, daug legendų ir nedaug faktų.

Senuosiuose raštuose jie vadinami magais. Ankstesniuose istoriniuose šaltiniuose nebuvo aišku nei kiek jų, nei kokie jų vardai, nei iš kur atėjo. Iš senovės Persijos jie atėjo? Iš Rytų? Tik daug vėliau atsirado jų kildinimas iš trijų skirtingų kontinentų: Europos, Azijos ir Afrikos. Iš trijų žemynų ateinantys Magai (burtininkai) Kasparas, Merkelis ir Baltazaras. Išminčiai atnešantys simbolines dovanas.

Jų atneštos dovanos, auksas, smilkalai ir mira, simboliškai apjungė pagrindines dvasines vertybes: karalystę Žemėje, Dievo ir žmogaus ryšį. Auksas Žemės karalystės karaliui, smilkalai – Dievui, mira – žmogui, primenanti jam jo kūniškos būties laikinumą. Ano meto „kainomis“ tai buvo labai brangios dovanos, turinčios ir gilią simbolinę prasmę, ir gydančių magiškų savybių.

Tokios dovanos kaip smilkalai – tai Bosvelijos medžių derva, gerai pažįstama tiems, kas lankosi šventyklose, bažnyčiose. Sunkus bei prabangus bažnytinis kvapas, sklindantis iš šventiko smilkalinės maldų metu. Ladano aliejus, tai tos pačios dervos produktas, net ir šiandien laikomas visų eterinių aliejų kara-

liumi. Jis turi ne tik jauninančių, raminančių ir įvairiausių gydančių savybių. Mokslininkai tyrinėdami randa net antivėžinių poveikių kūnui. Ladano aliejus naudojamas ir dvasinėse praktikoje, padedančiose žmogui susijungti su savo vidiniu Aš, su dievišku planu, pažinti gyvenimo būties tiesą.

Grižkime prie ispanų. Pats pompastiškiausias ir šventinį žiemos švenčių finišą žymintis metų pabaigos švenčių akcentas – Cabalgata, arba Trijų Karalių Magų eiseną. Dar iki ateinant sausio 6-ajai, kalendorinei krikščioniškai Trijų Karalių šventei, ispanai susitikę tradiciškai vieni kitiems linki gausių karalių dovanų.

Tai spalvingiausia vaikų šventė. Teko girdėti iš vyresnio amžiaus vietinių žmonių visokių kurioziškų jų vaikystės pasakojimų. Kuomet vaikai sumigdavo, tėvai padėdavo dovanas. Bet iki tol vaikai turėdavo paruošti karališkiems kupranugariams salotų, o magams – sausainių. Tad kruopščiai prie durų būdavo sustatomi batai į kuriuos prikašiojama salotų lapų, o šalia pastatoma sausaininė laukiamiems svečiams su dovanomis. Vaikai būdavo nekantrūs ir prie kiekvieno krepštelėjimo jau žadindavo namiškius, sakydami „jau atėjo“. Mat labai norėdavo gyvai pamatyti svečius, užtikti juos netikėtai vaišinantis paliktomis gėrybėmis. Ne taip lengva tē-

vams būdavo padėti dovanas, nes vaikai niekaip nesumigdavo belaukdami. Ir koks nusivylimas aplankydavo mažuosius, kai vos tik apimti snaudulio bei sudėję bluostą „pražiopsodavo“ keliaujančius išminčius. Bet dovanos greitai užgydydavo liūdesį. Sakydavo, kad kitąmet tai jau tikrai nemiegos ir sulauks.

Simbolinė Cabalgata ir simbolizuoja vaikų laukiamą Karalių Magų atvykimo ceremoniją. Dabartiniais laikais jau nebeatplukdo iš gretimos salos gyvų kupranugarių, tačiau spalvingoje ir triukšmingoje eisenoje gausu vaikų numylėtų žaislų bei filmų personažų, princesių, robotų transformerių ir kitų veikėjų.

Šių metų eisenoje, kuomet drauge su keletu tūkstančių vaikų, laukiau įamžinti parado akimirkas, pasijutai tarsi grįžus į savo pačios vaikystę. Vaikai nuoširdžiai spieję iš pasitenkinimo, tiesė savo rankutes plekštelėti delnais su kiekvienu personažu, šaukė savo vardą ir prašė „pamatyk mane, Transformeri, aš atėjau“, aš tave myliu..

Kaukėti eisenos dalyviai gausiai dalino saldinius ir ant galvų barstė konfeti. Iš pagamintų kartoninių patrankų „šaudė“

Vaikai paruoštus laiškus Trims Karaliams
Magams eisenos metu įteikė elfams

AUTORĖS nuotraukos

muilo putų sniegas. Santa Kruzo gatvė virto gyva stebuklu, šviesos ir euforijos scena.

Paskutiniaieisenoje pasirodė Išminčiai. Kiekvienas atskiroje karioje, drauge su elfų palyda. Koks sujudimas vaikų minioje pakilo, kai priartėjo ši iškilminga akimirka – susitikimas su Kasparu, Merkeliu ir Baltazaru. Vaikai garsiai skandavo jų vardus, tiesė savo rankomis parašytus ir užklijuotus, apibučiuotus laiškus. Juose jie pasigyrė savo mylimam Karaliui kokie geri buvo ir kokių dovanų norėtų. Elfai labai kruopščiai rinko visus vaikų laiškus į didelius šilkinis maišus.

Visoje centrinėje sostinės Santa Cruz de La Palma gatvėje tvyrojo vaikų tikėjimo stebuklu nuotaika, lijo saldinais ir spalvotais konfeti.

O dabar trumpai apie kvantinius stebuklus, kuriems reikia tos vaikiškos dvasios.

Astrologija, psichologija kažkuo panaši į miškininkystę. Visos šios mano profesijos man yra prie širdies. Sakysite, kuo gi jos panašios? Pirmiausia tuo, kad visos yra atskira darni sistema. Antra tuo, kad visos šios sistemos turi savo ašį ir bazines taisykles. Kaip dešimt Dievo įsakymų. Be jų sistema neišgyvena.

Kad gyvenime vyktų kvantiniai stebuklai, o tai yra: „pagalvojau – padariau – turiu, nes žinau, ko noriu“, žmogui svarbu „uždaryti“ savo bazinius poreikius ir kad degtų akys (aišku, gerąją prasme, ne nuo nuovargio ar išsekimo). Tai – Mėnulis ir Saulė.

Saulė. Tėvo, dvasios, Dievo bei dieviškosios žmogaus dalies metafora. Tai ir yra toji vaikiška, gebanti žaisti bei rizikuoti dalis. Ji turi būti gyva bet kokiame amžiuje. Jeigu jums pavyko atsiminti tas vaikystės akimirkas, grįžti į tą būseną ir pajautėte viduje džiaugsmą – jūsų vidinis vaikas gyvas. Jeigu ne – žadinkite jį. Be šitos dalies gyvenime nėra nei gerų finansų, nei gero verslo, nei pasitenkinimo. Be jo gyvenime esame balastas, bet ne kūrėjas, savo asmeninio gyvenimo žaidėjas.

Tokia menka taisyklė, o ant jos, kaip ant trijų dramblių, vėžlių ar banginių (pas visus skirtingai) laikosi Pasaulis. Pasaulis, kuriame žaidžiame originalų, tiesioginio eterio žaidimą „Gyvenimas“. Didžiausia ir negrįžtama vertybė jame tik viena. Tai laikas.

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos struktūros pakeitimai

Atnaujintame LR Saugomų teritorijų įstatyme (įsigaliojo 2025 m. sausio 1 d.) numatyta, kad Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba įgyvendina saugomų teritorijų politiką ne tik saugomose teritorijose, bet ir visoje šalies teritorijoje, todėl keičiantis numatytioms funkcijoms, anot tarnybos direktorės dr. Agnės Jasinačiūtės, tenka keisti ir įstaigos struktūrą.

Tarnyboje lieka pagrindiniai Biologinės įvairovės ir Kraštovaizdžio apsaugos skyriai. Atsiranda nauji Informacijos valdymo ir duomenų analizės skyrius bei Lankytojų aptarnavimo ir komunikacijos skyrius. Viešųjų pirkimų ir projektų skyrius tampa Gamtos projektų valdymo skyriumi. Teisės ir personalo skyrius pervadinamas į Teisės ir žmogiškųjų išteklių valdymo skyrių. Bendrųjų reikalų skyrius nuo šiol vadinsis Turto valdymo skyriumi.

Biologinės įvairovės skyrius vykdys funkcijas Lietuvos biologinės įvairovės, valstybės steigiamų ar nustatomų saugomų teritorijų, įskaitant Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas biologinės įvairovės, Europos bendrijos svarbos natūralių buveinių ir saugomų rūšių apsaugos, tvarkymo ir stebėsenos (monitoringo), taip pat invazinių rūšių reguliavimo politikos formavimo ir įgyvendinimo srityse.

Kraštovaizdžio apsaugos skyrius vykdys funkcijas saugomų teritorijų steigimo organizavimo, saugomų teritorijų planavimo dokumentų rengimo bei organizavimo, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio, įskaitant gamtinį karkasą, jo komponentų būklės stebėsenos (monitoringo), saugomų teritorijų apsaugos, tvarkymo organizavimo, pažintinio turizmo plėtros organizavimo srityse.

Naujas **Informacijos valdymo ir duomenų analizės skyrius** vykdys funkcijas, susijusias su Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastru, Saugomų rūšių informacinės sistemos, Biologinės įvairovės informacinės sistemos, Invazinių rūšių modulio, gamtotvarkos modulio, biologinės įvairovės monitoringo modulio ir Tarnybos, kaip Kadastru, SRIS ir INVA tvarkytojo funkcijų vykdymu. Biologinės įvairovės monitoringo duomenų bazės tvarkymu, taip pat kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės duomenų rinkimu, kaupimu ir analize.

Gamtos projektų valdymo skyrius vykdys funkcijas gamtos projektų inicijavimo, koordinavimo, administravimo ir įgyvendinimo, viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo srityse.

Teisės ir žmogiškųjų išteklių valdymo skyrius vykdys funkcijas teisėkūros, teisės taikymo, žmogiškųjų išteklių valdymo, korupcijos prevencijos, asmens duomenų apsaugos, pranešėjų apsaugos, lygių galimybių politikos, įstaigos dokumentų valdymo ir asmenų aptarnavimo srityse.

Turto valdymo skyrius vykdys Tarnybos ir Tarnybai pavaldžių saugomų teritorijų direkcijų valstybės biudžeto lėšų paskirstymo ir kontrolės funkcijas, Tarnybos patikėjimo teise valdomo turto apskaitos ir priežiūros, priešgaisrinės saugos, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo srityse, organizuos Tarnybos techninį, ūkinį aptarnavimą.

Naujas **Lankytojų aptarnavimo ir komunikacijos skyrius** vykdys funkcijas lankytojų aptarnavimo, išorinės ir vidinės komunikacijos srityse.

Tarnybos sudėtyje taip pat yra svarbiuose projektuose dirbančios komandos: **Metodinis analitinis centras ir HELCOM Protect Baltic**.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba įgyvendina nustatytą saugomų teritorijų politiką, rengia biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos, ekosistemų atkūrimo priemones. Tarnyba koordinuoja ir kontroliuoja saugomų teritorijų direkcijų veiklą. VSTT rengia ir tvirtina saugomų teritorijų planavimo dokumentus, organizuoja saugomų teritorijų tvarkymo darbus. Tarnyba skleidžia informaciją plačiajai visuomenei apie saugomas teritorijas, organizuoja gamtosauginę švietėjišką veiklą, skatina gilesnį supratimą apie gamtos ir kultūros paveldo svarbą.

Mūsų VIZIJA. Išsaugotos gamtos, kultūros ir kraštovaizdžio vertybės – šalies pasididžiavimas!

Mūsų MISIJA. Saugoti ir atkurti vertybes! Įkvėpti visuomenę veikti kartu!

VSTT inf.

Vytautas Juozas Stacevičius

1937 12 05 – 2024 12 30

Prieš pat Naujuosius metus miškininkų bendruomenę pasiekė skaudi žinia: netekome Lietuvos miškininkų sąjungos Garbės nario, žinomo šalyje Dzūkijos krašto miškų ir kultūros paveldo puoselėtojo, jaunųjų miško bičiulių ugdytojo, kraštotyrininko VYTAUTO JUOZO STACEVIČIAUS, nuo 1958 m. savo ilgametį gyvenimą susiejusį su Lazdijų kraštu, Kapčiamiesčio šilais ir žmonėmis. Gruodžio 5 d. jam sukako 87-eri...

Vytautas užaugo eigulio šeimoje Varėnos rajono Vergakiemio kaime, įsikūrusiame tarp Juodikio ir Lieluko ežerų, netoli Žilinių. Kaip pats yra sakęs, vaikystėje labai mėgęs juose žvejoti ir pakrantėse risti tėvų pirčiai vantas. Įtakos rinktis miškininko profesiją turėjo ir dėdės, dirbusio Utenoje girininku, perduotos miškininkystės knygos, raštai. Tad pokaryje jaunuolis nedvejodamas įstojo į Vilniaus miškų technikumą, kurį baigė 1956 m. Miškininko kelią pradėjo savam krašte: Varėnos miškų ūkio Rudnios girininkijoje miško žvalgu, 1957 m. tapo girininko pavaduotoju. Galimai čia ir toliau būtų dirbęs.

Bet 1957 m. įkurtam Veisiejų miškų ūkiui trūko specialistų: kiek įgijusių girininkijų darbo patirties 20-metį jaunuolį 1958 m. perkėlė šio ūkio Stalų girininkijos girininku, nuo 1959 m. – Kapčiamiesčio girininkijos girininku. Čionykščiuose kerpšiliuose Vytautas Stacevičius, kaip persodintas girios medis, prigijo ir jaugo visam gyvenimui kūnu ir siela, išgirininkavo beveik 50 metų – iki pensijos 2007 metais.

Jo teigimu, pirmąsias pamokas, kaip smėlyje įveisti pušes, gavo iš pajūrio smėlynų želdintojo, mokslininko Marijono Dajoto, kuris pokaryje vadovavo technikumiečių mokomajai praktikai Kuršių nerijoje. Lazdijuose Vytautui buvo lemta sutikti tuometiniu dzūkų girininko etalonu laikytą ir dainavimo talentu apdovanotą miškininką Antaną Olšauską, pašventusį 56 savo gyvenimo metus netradiciniam šio krašto miškų želdinimui, veisiant smėlio žemėse ir mišrius maumedžius, raudonųjų ąžuolų jaunuolynus. Šiam girininkaujant gretimoje Pertako girininkijoje, Vytautas su juo bendravo bene 30 metų, mokėsi iš jo praktinės miškininkystės bei kaimyniško bendravimo subtilybių su vietos žmonėmis, mynė šiluose savas pėdas.

Per beveik 50 girininkavimo metų Kapčiamiesčio girininkijoje buvo pasodinta 2534 ha miško želdinių, daugiausia pušų, rekonstruota 64 ha menkaverčių medynų, įveistas 4 ha daigynas–medelynas, kuris vėliau išplėstas. V. Stacevičius ėmėsi girininkijoje ir kitų būtinų darbų: nutiesta 8 km miško kelių, pastatyti 5 tiltai, eiguva, miškininkų reikmėms sukultūrinta 10 ha pievų. Diegiant miškų ūkio darbuose mechanizaciją, girininkijose liepta atsisakyti nuo pokario laikytų arklių. Bet stigo tarnybinio transporto. Vytautas išsireikalavo, kad nuvykimui į tolimesnes miško vietas leistų kaip pokarį laikyti nors kelis arklius, išsiauginti jiems pašaro. Priešgyniauti valdžiai tuomet irgi reikėjo drąsos.

Veiklaus, visuomeniško girininko iniciatyva pastatyta ir Valentų pradinė mokykla, miško lankytojų patogumui įrengtos 5 poilsiavietės, 22 laikinos mašinų stovėjimo aikštelės, Kapčiamiesčio gamtos pažinimo takas bei apsodinti želdiniais Kapčiamiesčio miestelio skveras, 1831 m. sukilėlių vadės Emilijos Pliaterytės ir karių kapai.

Socialiniams girininko sumanymams pritarė tuometiniai jo vadovai: pirmasis ir ilgametis Veisiejų miškų ūkio direktorius Jonas Strazdas bei vyr. miškininku dirbęs Vytautas Žekonis, vėliau – ir kiti, užtarę prieš reiklius revizorius. Ir

rezultatas – Miškų ūkio ir miško pramonės ministerija smėlynų Kapčiamiesčio girininkijai suteikė 1981 metų geriausios Lietuvos girininkijos vardą, o V. Stacevičiui 1984 m. – I klasės girininko kvalifikaciją. Girininkijoje net 3 kartus lankėsi tuomet visiems girininkams dideliu autoritetu buvęs miškų ministras Algirdas Matulionis, kai daugelis dabartinių miškų ūkį kuruojančių ministrų nei karto nėra buvę girininkijose, domėjęsi miško darbais.

Kapčiamiesčio girininkijos želdiniais susidomėjo ir Lietuvos miškų instituto mokslininkai, įveisė geografines pušų kultūras, apsaugoti pušų želdinius nuo grambuolių pakenkimų patarimais padėjo kraštiečiai miškininkas, entomologas prof. Vytautas Valenta. Pripažinta skruzdėlynų svarba sanitarinei miškų apsaugai.

Tapęs žinomu rajone, girininkas Vytautas Stacevičius rinktas Kapčiamiesčio apylinkės tarybos deputatu, vėliau seniūnijos bendruomenės komiteto nariu, 1990–1995 m. – Lazdijų rajono tarybos deputatu, Gamtos apsaugos nuolatinės komisijos pirmininku, Globos ir rūpybos skyriaus tarybos nariu.

Vytautui buvo malonu bendrauti ir su moksleiviais, juos pedagogiškai ugdyti gamtosaugine linkme, mokyti pažinti mišką. Kapčiamiesčio vidurinės mokyklos gamybinėje klasėje jis 12 metų skaitė miškininkystės kursą. Vėliau kuravo Kapčiamiesčio vidurinėje mokykloje įsteigto gausaus JMB būrelio veiklą, jo narius mokė rinkti medžių ir krūmų sėklas, prižiūrėti miško daigyną, sodino proginius želdinius, rengė gamtosaugines šventes. Paskatinimui su vaikais vyko į pažintines ekskursijas po Lietuvą, miško parkus, Druskininkų „Girios aidą“, sudarė galimybę jiems pabūti JMBS vasaros stovyklose pajūryje.

Augindamas neigalią jaunėlę dukrą, Vytautas ir širdimi suprato kitų negalią, įdėjo daug pastangų, kuriant rajone sutrikusio intelekto žmonių globos bendriją „Viltis“, rinktas šios bendrijos pirmininku. Apie neigaliųjų problemas ir pasiekimus dalijosi spaudoje.

Išėjęs 2007 m. į pensiją, jis savo įvairiapusę gyvenimo patirtį panaudojo 2007–2014 m. dirbdamas Veisiejų miškų urėdijos specialistu ryšiams su visuomene, viešindamas miškininkų darbus rajoninėje ir respublikinėje spaudoje, aktyviai bendradarbiaudamas ir su „Mūsų girių“ redakcija. Parengė informacinius leidinius „55 metai Kapčiamiesčio šiluose“, „Yra tokia Veisiejų miškų urėdija“ bei parašė atsiminimus apie girininką A. Olšauską, savo gimtąjį Vergakiemio kaimą.

Kita viešinimo forma buvo miškininkų kultūrinės veiklos propagavimas ir joje dalyvavimas. Pertako girininkui A. Olšauskui 1960 m. subūrus girininkijoje miškininkus mėgėjus šokti, dainuoti, muzikuoti, juokauti į meno saviveiklos kolektyvą ir susilaukus respublikinio pripažinimo, ši kultūrinė veikla keliolika metų garsino Veisiejų miškų ūkį ir Lazdijų rajoną. Girininkui A. Olšauskui išėjus į pensiją, ją toliau tęsti ėmėsi Vytautas su etnografinės kultūros puoselėjimo entuziaste žmona, lituaniste mokytoja Birute. Jiedu sukūrė Kapčiamiestyje etnografinį ansamblį „Atgaiva“, kuriame ir patys dainavo. Dažnai buvo kviečiami dainuoti į „Džukų kalendorių“, vyko koncertuoti per „Džukų dienas“ ir Druskininkus, Vilniaus Mokytojų namus, dalyvavo dainų šventėse.

Propaguoti visuomenei džukų etnografinį paveldą Kapčiamiestyje Stacevičiai savo lėšomis sodyboje pastatė klėtį, įkūrė joje etnografinį muziejų, priimdavo ekskursijas. Užsukę miškininkai čia žavisi ir kitu paveldu: sodyboje įveistu dendroparku su per 50 įvairių rūšių medžių kolekcija, kurioje daugiausia vietos skirta

pušų rūšių įvairovei. „Pušelei savo gyvenimą atidaviau“, – sakydavo kolegoms Vytautas.

Kaip kultūrininkas, jis džiaugėsi, kad nuo 1990 m. įsikūrusioje Veisiejų miškų urėdijoje ir pertvarkų, sunkmečių metais gyvavo įvairi meninė raiška, kultūrinėje veikloje aktyviai dalyvavęs muzikalus tuometinis miškų urėdas Zenius Želionis palaikė, rėmė saviškius saviveiklininkus ir menininkus. „Mūsų giriose“ ir kituose spaudos leidiniuose Vytautas informuodavo, kaip Veisiejuose prie miškų urėdijos būstinės nuo 2007 m. buvo kasmet rengiami medžio drožėjų plenerai „Veisiejų pavasaris“, kurių dėka atsirado 16 medinių skulptūrų parkas „Vaikystės sodas“. Čia miškininkai pasodino daugiau kaip 30 rūšių medžių bei krūmų parkelį, kuris sujungtas su pėsčiųjų taku tapo Veisiejų miestelio vizitine kortele. Įsiamžinti svarbias savo gyvenimo akimirkas atvykdavo abiturientai, jaunavedžiai, stabteldavo ir ekskursantai, užsieniečiai.

Ilgametę profesinę ir visuomeninę Vytauto Stacevičiaus veiklą susilaukė deramo įvertinimo. Jam suteiktas Lietuvos miškininkų sąjungos Garbės nario vardas, JMB sambūrio Garbės nario vardas, 2002 m. rudenį – Lazdijų rajono Garbės piliečio vardas. Nuo 2007 m. įsteigus M. K. Čiurlionio fondą pagerbti Lietuvai nusipelnčius iškilus žmones – šviesuolius, 2012 m. gegužę Vilniuje tarp dešimties iškilų Lietuvos įvairių kartų miškininkų – prof. P. Matulionio, akademiko L. Kairiūkščio, prof. V. Antanaičio, prof. A. Juodvalkio, doc. P. Džiaukšto, gamybininkų E. Kapturausko, Z. Truskausko, S. Šakūno, R. Kvickio garbinga „Šviesuolis 2012“ nominacija – „REX KARŪNOS“ taure – įvertintas ir girininko Vytauto Stacevičiaus ilgametis triūsas, puoselėjant atsakingą požiūrį į mišką, gamtos tausojimą, kultūros paveldą. Už viso gyvenimo aktyvią profesinę ir pilietinę veiklą V. Stacevičius pagerbtas ir Lietuvos valstybės apdovanojimu – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu.

Vytautas nuo tokių titulų neišpuiko. Įvairiuose renginiuose visada su visais maloniai bendraudavo, rasdavo laiko ir noro paskambinti ir į „Mūsų girių“ redakciją, pasiteiraudamas, kaip sekasi leisti žurnalą, kokios tendencijos miškų politikoje, miškininkavime, kokie atgarsiai miškų urėdijoje.

Jis domėjosi ir praktinės miškininkystės istorija, duotuose žurnalistams interviu nevengė išsakyti savo nuomonę apie miškininkams primestas skubotas reformas, jų galimas pasekmes. Lazdijiečiai miškininkai net tarybų valdžios metais išdrįso joms vieningai pasipriešinti: 1973 m. Džukijoje išliko neįstoję į miškininkų „kolūki“ – Varėnos gamybinį miškų ūkio susivienijimą, o 1988 m. atstovėjo kitą brukamą neapgalvotą bandymą dėl neesminės problemos prijungti ekonomiškai rentabilų Veisiejų miškų ūkį prie Druskininkų miškų ūkio, kėlusį sumaištį kolektyve. Čia lėmė ir ilgamečių girininkų vieninga nuomonė, ryžtas. Žeidė ir vėlesnės reformos, nulėmusios girininkijų ir jose dirbančių miškininkų ženklų mažėjimą.

Ir likęs našliu Vytautas neužsisklendė namų vienuos aplinkoje: rašė prisiminimus, domėjosi kolegų darbu, bendravo su kraštiečiais, žurnalistais.

Buvusių ilgametį girininką, visuomenininką, meno saviveiklos vėterą amžinam poilsiui sausio 2 d. priglaudė Jam sava tapusi smėlėta Kapčiamiesčio žemė, kurioje anksčiau palaidota ir jo žmona Birutė.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio dukras Violetą, Rasą, Arūnę, kitus artimuosius.

Buvusių kolegų vardu – Vaclovas TREPĖNAITIS

Permainų tikimybė vilkų medžioklėje

VYTAUTAS RIBIKAUSKAS

Naujas pranašas

Kai praėjusių metų gruodį radijo laidoje „Gamta – visų namai“ žinomas Lietuvos stambiųjų plėšrūnų specialistas Petras Adeikis išsakė lūkesčius, kad vilkų populiacijos gausa greitai bus reguliuojama tinkamai iš gamtos išimant probleminius vilkus, nutariau ir aš trumpai reziumuoti savo anksčiau pareiktas pastabas dėl vilkų medžioklės. Tik gal nereikėjo vilkų gyvenimo žinovui girtis, kad tas naujas pažangus probleminių vilkų išėmimas iš gamtos yra tik jo išradimas. Kiek anksčiau vilkų medžioklėje perversmą į gerąją pusę žadėjęs Aplinkos ministro patarėjas Marius Čepulis savo pažado nespėjo įgyvendinti, nes pasitraukė iš užimamų pareigų. O, kaip pasiseks Petru, pamatysime... Vilties gal kiek suteikia valdžią užėmę socialdemokratai, kurie (bent anksčiau taip buvo) turi kiek realesnes pažiūras aplamai į visą medžioklės procesą. Gaila tik, kad ir socialdemokratai jau ne tie. Iš senųjų medžiotojų Seime belikęs tik Juozas Olekas. Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas Linas Jonauskas ir jo pavaduotoja Aistė Gedvilienė greičiau yra vilkų draugai, o ne medžiotojų ir gyvulių augintojų. Naujojo aplinkos ministro Povilo Poderskio požiūris į medžioklę ir miškų ūkį kol kas nežinomas.

Kas buvo siūlyta ir prognozuota: vilkus reikia tiksliau suskaičiuoti

Dėl vilkų medžiotojo P. Adeikio pasisakymo apie perversmą vilkų medžioklėje peržiūrėjau ir žurnale „Mūsų girios“ bei įvairiuose kituose leidiniuose savo publikuotus straipsnius. Pirmiausia, dar 2005 m. siūliau išmokti vilkus suskaičiuoti, o po to sekė visi kiti pasiūlymai. Niekaip negali komentuoti tokio absurdo, kai vilkų sumedžiojimo limitai buvo nustatinėjami pagal iš kepurės ištrauktus skaičius, kiek Lietuvoje gyvena vilkų, pridodant garsųjį posakį „ne mažiau kaip...“ O kad pilkių taip skaičiuojant rasdavo daug kartų mažiau, nei jų gyveno Lietuvos miškuose, rodo ir tai, jog jų sumedžiojimo limitų įvykdymui neprireikdavo ir pusės vilkams medžioti skirto termino. Dabar, kai vilkų skaičių pagrinde nustatinėja LŽŪA mokslininkai, o jais pagaliau patikėjo ir Aplinkos ministerija, pilkiai suskaičiuojami gerokai tiksliau, bet posakio „ne mažiau kaip...“, matyt, nebus galima atsisakyti niekada.

Nereikalingi vilkų sumedžiojimo limitai

Kai vilkai nesuskaičiuojami nors kiek tiksliau, didžiausia klaida nustatinėti jų sumedžiojimo limitus. Eilę metų vilkų sumedžioti

buvo leidžiama per mažai. Medžiotojams net nesistengiant, leistinas sumedžioti pilkių skaičius būdavo įvykdomas labai greitai. Todėl vilkų gausa padidėjo keletą kartų ir neišvengiamai atsirado naminiai gyvuliai ir augintiniai specializavusių maitintis, taip vadinamų, probleminių vilkų – pavienių ir gaujų. Siūliau atsakyti vilkų medžioklės limitavimo, ir jų populiacijos gausa būtų didėjusi ne taip sparčiai. Kaip ir prognozavau, kai pagausėję vilkai pradėti suskaičiuoti tiksliau, didėjo ir jų sumedžiojimo limitai ir medžiotojai praėjusiu medžioklės sezonu to limito neįvykdė, nes medžiotojų požiūris į vilkų medžioklę nepakito – jie medžiojami tik atsitiktinai kitų žvėrių medžioklėse. Ir nepadėtų joks medžioklės terminų ilginimas, kaip kai kas siūlo, nes ilginant vilkų medžioklės sezoną, varymo medžioklių terminai nepailgės, o pilkiai kaip tik daugiausiai ir sumedžiojami tokiose medžioklėse.

Beje, šių metų sausio 8 dienos iš 341 leisto sumedžioti vilko sumedžioti 228, o varymo medžioklės baigiasi sausio 31 d. Limito įvykdymą gelbės nebent susidariusi pastovi sniego danga ir vilkų medžioklės entuziastų būrio pagausėjimas kuo sunku patikėti...

Negalima vilkams leisti jaunikius medžioklės meno mokyti gyvulių aptvaruose ir pavieniams pilkiams ar jų gaujoms siautėti ganyklose

Kai daug kas lyg ir pateisindavo vilkų jaunikių medžioklės mokslus gyvulių aptvaruose: atseit, reikia tik prakentėti trumpą laiką ir, išmokę susidoroti su lengvesniu grobiu, ūgtelėję vilkiūkščiai pradės galaboti laukinius žvėris – siūliau neleisti to daryti. Deja, taip nebūna, nes naminių gyvulių ir mėsa skanesnė, ir juos sudoroti daug lengviau, todėl, išmokę pjauti naminius gyvūnus, vilkiūkščiai ir toliau medžios ganyklose. Nesvarbu ar į gyvulių aptvarus veržiasi tik suaugę vilkai, ar šeimos su jaunikliais, prie tvorų juos reikia pasitikti švinu. Pilkiai turi žinoti, kas jų laukia, užsigėdus lengvo grobio. Naminiai gyvuliai ir augintiniai pjaunami ištisus metus. Žiemos metu vilkams tik sunkiau įsibrauti į tvartus ar žardžius. Kad būtų paprasčiau ir lengviau susidoroti su problemineis vilkais, siūliau kiek pakeisti Medžioklės įstatymo 4 skyriaus 3 punkto, kuris sodybose, negyvenamuose pastatuose bei jų priklausiniuose šių objektų savininkams, valdytojams ir naudotojams, neatsižvelgiant į leistinus medžioti terminus, leidžia medžioklės taisyklėse numatytomis priemonėmis gaudyti medžiojamuosius plėšriuosius žvėris, kuriems yra nustatytas leistinas jų medžioklės terminas, nuostatas. Vietoj žodžio „gaudyti“ reikėtų naudoti dabar tokį populiarių posakį „išimti iš gamtos“. Tada būtų galima naudoti ir šaunamuosius medžioklinius ginklus, o į šėškų, kiaunių, audinių, mangutų, barsukų, lapių, meškėnų ir šakalų draugiją teisėtai papultų ir vilkai, kur jiems ir vieta (kas galėtų paaiškinti, kodėl pilkiams taikomos išskirtinės privilegijos), kurių gaudyti neleidžiama, bet leistinas medžioklės terminas medžioklės taisyklėse yra numatytas. O prie įstatyme nurodytų objektų dar reikėtų pridėti gyvulių žardžius bei aptvertas ganyklas ir 200 m zoną apie visus tuos objektus.

Pakeitimai Medžioklės įstatyme būtų pats geriausias sprendimas, siekiant ženkliai sumažinti probleminių vilkų skaičių, nes daugelis ūkininkų turi legaliai laikomus medžioklinius šautuvus, o neturintieji galėtų talkon pasikviesti medžiotojus, kuriems nereikėtų jokių leidimų, jokių medžioklės lapų, tad vilkų patykoti jų išpuolių prieš naminius gyvūnus vietose galėtų labai operatyviai. Duomenys apie taip iš gamtos išimtus pilkius būtų pateikiami nustatyta tvarka.

Kadangi atrodė beviltiška tikėtis Medžioklės įstatymo pakeitimų, siūliau operatyviai, dar tą pačią dieną po vilkų išpuolio išduoti leidimus vilkų išėmimui iš gamtos, kad medžiotojai galėtų pilkių patykoti prie jų papjautų gyvulių. Ir tokius leidimus turėtų išduoti net ir vietinės aplinkosaugos tarnybos, kurių specialistams ir situacija daug aiškiau matoma. O leidimai turėtų būti išduodami ne pavieniams medžiotojams, o visam to medžiotojų klubo, kurio medžioklės plotuose įvyko vilkų išpuolis, kolektyvui.

Leidimas neturėtų apimti visą medžioklės ploto vieneto teritoriją, o tik to ploto vienetą gyventojų pagal Medžioklės įstatymo 4 straipsnio 3 punktą turimus objektus, pridėdant gyvulių aptvarus, aptvertas ganyklas bei 200 m zoną aplink visus nurodytus objektus. Taip nebūtų galima vilkus pagal leidimą sumedžioti miškų masyvų glūdumoje, kur niekaip nenustatysi, kuris vilkas yra probleminis. Leidimai galėtų būti išduodami visiems metams arba neribojant termino ir nenurodant iš gamtos galimų išimti vilkų skaičiaus.

Iš esmės tokia tvarka atitiktų siūlomiems Medžioklės įstatymo pakeitimams tik vilkus iš gamtos išimti negalėtų ne medžiotojai, o medžiotojams tektų pildyti medžioklės lapus. Dabar, kol galioja sena vilkų išėmimo iš gamtos tvarka, per 2024 m. pagal leidimus nušauti tik 6 pilkiai ir tai abejotina, ar visi jie buvo probleminiai. O gyvulių augintojų aimanos sklinda iš visų Lietuvos regionų.

Šuns balsas į dangų neina

Yra tokia gana grubi patarlė... Bet ji teisinga. Gana daug mano pateiktų siūlymų po kurio laiko (kartais labai ilgo) buvo priimami. Atrodytų logiškai mąstant, juk galima nustatyti tokią tvarką, kad daug efektyviau būtų sumažinamas probleminių vilkų skaičius ir palengvinamas gyvulių augintojų gyvenimas bei sumažinamos Valstybės lėšos žalos kompensavimui.

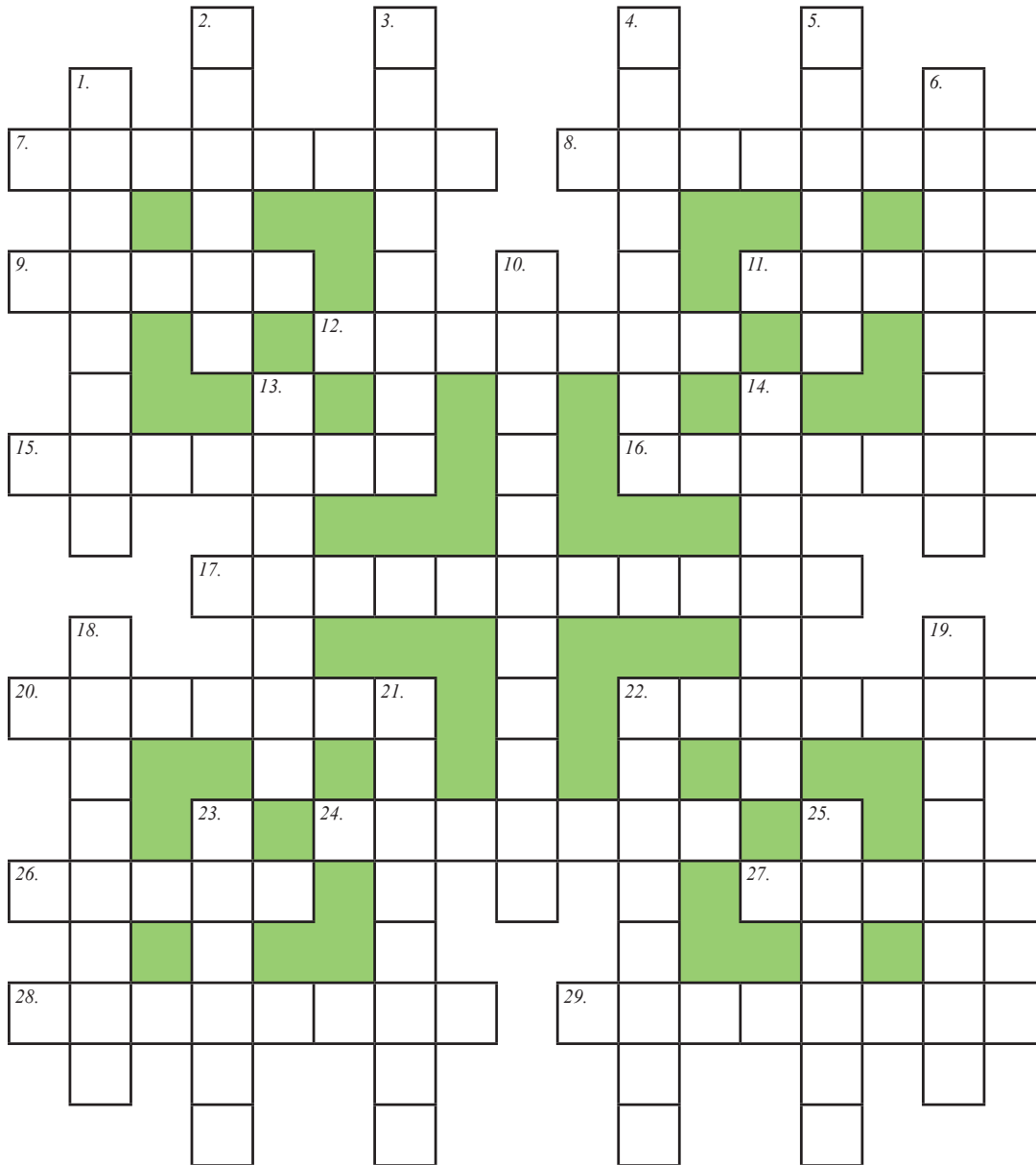
Bet aplinkos apsaugos atstovai užsispyrusiai nenori to daryti. Negi tarp aplinkosaugos darbuotojų dar yra naivuolių, tikinčių, kad palengvinus probleminių vilkų išėmimą iš gamtos, bus iššaudyti visi šventaisiais tapę girių gerieji sanitarai vilkai arba kad medžiotojų didžiausias troškimas yra kuo daugiau nupyskinti pilkaskermėgių. Paskutinio sezono vilkų sumedžiojimo limito neįvykdymas rodo, kad medžiotojai visai nesiveržia į specialiai vilkams skirtas medžiokles.

Iš pono P. Adeikio užuominų galima suprasti, kad probleminių vilkų problemą gali išspręsti tik medžiotojai profesionalai. Sunku pasakyti, kokio dydžio turėtų būti profesionalių vilkų medžiotojų brigada, kad visoje Lietuvos teritorijoje, išimant iš gamtos probleminius vilkus, žalos, pilkių padarytos gyvulių augintojams, sumažėjimas būtų ženkliai didesnis už išlaidas tokios brigados išlaikymui (atlyginimai, ginklai ir amunicija, transportas, komandiruotės, spec. apranga ir t. t.), o ir medžiotojai nebūtų patenkinti, kai jų medžioklės plotuose pyškėtų svetimų piliečių šūviai. Jeigu tokios profesionalų brigados ir būtų organizuojamos, būtinai reikėtų vilkų tykojimo medžioklėse leisti naudoti naktinio matymo taikiklius. Be tų taikiklių profesionalų buvimas niekaip nepasiteisintų.

O menkas Medžioklės įstatymo pakeitimas ar biurokratinių trukdžių (kas dabar tapo labai madinga) pašalinimas, išduodant leidimus išimti probleminius vilkus iš gamtos bei naktinio matymo taikiklių įteisinimas vilkų tykojimo medžioklėse naudoti visiems medžiotojams, manau, tikrai pasiteisintų ir Valstybei nieko nekainuotų. Ir neprireiktų jokių profesionalų.

Tik nereikia iš anksto lieti asarų, kad vilkai bus išnaikinti...

Sniego belaukiant...

Sudarė Ona GYLIENĖ

Vertikaliai: 1. Medis arba krūmas su plunksniškais lapais ir į šluotelės sukrautais žiedais. 2. Subrendimas, jo būvis, derlius. 3. Juodas su melsvu arba žalsvu atspalviu varninių šeimos paukštis, paplitęs Eurazijoje, Šiaurės Afrikoje ir Šiaurės Amerikoje. 4. Daugiametis visžalis žolinis augalas, kurio ilgi sultingi dantytai dygliuotais pakraščiais lapai auga apkabindami stiebą. 5. Agutinių šeimos graužikas, paplitęs Centrinėje ir Pietų Amerikoje. 6. Viešas susirinkimas svarbiems, dažniausiai politiniams, klausimams svarstyti. 10. Medžių virtimas iš šaknų nuo sniego, toks medis. 13. Orchidinių šeimos daugiametis žolinis augalas, turintis sveikus šakniagumbius ir du, gali peržiemoti, sunkiai išnaikinama, auga pakelėse, dykvietėse, šiukšlynuose. 18. Varpinių šeimos tankiakakis augalas iš pamato prigludusiu, toliau staciū stiebu. 19. Keturių savačių laikotarpis iki Kristaus gimimo. 21. Lydinys, turintis gyvsidabrio, gaunamas metalų druskų elektrolizės būdu arba drėkinant metalą gyvsidabriu. 22. Šokis – ratelis, vaizduojantis kanapių auginimą. 23. Lengvas vasarinis pastatėlis sode, pavėsinė. 25. Kryžmažiedžių šeimos bergždynų piktžolė, vaistinis augalas.

Horizontaliai: 7. Bežiedis, induotis augalas, augantis žemės paviršiuje arba kaip epifitas. 8. Augalas, kurio dygliuotos galvutės (vaisynai) naudojami audiniams šiausti. 9. Kanapė su moteriškais žiedais, vedanti grūdus. 11. Vaisius, kurio pavadinimas kilo nuo Naujosios Zelandijos simbolio – paukščio. 12. Antalijos provincijos kurortinis miestas Turkijos pietuose, prie Viduržemio jūros, Turkijos Rivjeroje. 15. Kikilinių šeimos paukštis, kurio patino kakta ir viršugalvis raudoni, pakaušis, galvos ir kaklo šonai pilki, rusvo atspalvio. 16. Augalo antžeminė dalis, jungianti šaknis su lapais. 17. Medžių ar šakų linkimas nuo sniego ar lijudros. 20. Paslėpta pajuoka, žodžio ar frazės vartojimas perkeltine reikšme, priešinga tiesioginei. 22. Astrinių šeimos sausų pievų daugiametis žolinis augalas, užaugantis iki 30 cm aukščio. 24. Kryžmažiedžių šeimos laukinė, prieskoninė žolė. 26. Beuodegis varliagyvis, kurio oda lygi arba nežymiai rauplėta, akys su horizontaliu vyzdžiu, turi judamus vokus. 27. Trumpesnis kiaulpienės pavadinimas. 28. Miškų ir krūmų paukštis ilgoka uodega. 29. Bastutinių šeimos augalas.

Kryžiažodžio atsakymus paskelbsime kitame numeryje.

Kryžiažodžio, išspausdinto žurnalo „Mūsų girios“ 2024 m. Nr. 12, atsakymai:

Vertikaliai: 1. Pelėdikė. 2. Genys. 3. Viksva. 4. Adonis. 5. Antis. 6. Karagana. 10. Obelys. 13. Ginkmedis. 14. Betliejus. 16. Fetišas. 17. Plusnė. 22. Ėdžios. 23. Drebutis. 25. Marenikė. 28. Šansas. 29. Stotas. 30. Riešė. 32. Ruduo. **Horizontaliai:** 7. Bereinis. 8. Adventas. 9. Lėlys. 11. Ciklas. 12. Svirbelis. 15. Skonis. 18. Gebenė. 19. Lesykla. 20. Omulis. 21. Pusnis. 24. Raudūnė. 26. Brėžis. 27. Juokas. 31. Barborytė. 33. Pušis. 34. Duona. 35. Riešutas. 36. Žaliuokė.

PONSSE

PONSSE BISON – PATIKIMA MEDVEŽĖ PRODUKTYVIAM DARBUI!

Sužinokite daugiau

- CVT transmisija užtikrina efektyvų galios perdavimą, lemiantį puikią degalų ekonomiją;
- Aukštai vertinama už tolygų mašinos valdymą;
- Greitai ir efektyviai įveikia ilgas distancijas;
- Operatorių pamėgta dėl ergonomikos ir aukšto komforto lygio.

Miško technikos pardavimas: +370 661 11319; +370 610 27218

Servisas: +370 700 55100
Atsarginės dalys: +370 614 03734

Baltic Agro
MACHINERY

www.balticagromachinery.lt

BALTIC AGRO MACHINERY LIETUVA

PONSSE LIETUVA

Husqvarna

TAI, KO REIKIA!

DOVANOS PERKANT:

HUSQVARNA GRANDININIUS PJŪKLUS

550XP MARK II / 550XPG MARK II

555

560 XP Mark II / 560 XP G Mark II

www.husqvarna.lt

DOVANOS VERTĖ 125 €

5 VNT.
HUSQVARNA
X-CUT
GRANDINĖ